

Lainlaatijan opas

Osa 2. Lakitekniikka

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Selvityksiä ja ohjeita
Utredningar och anvisningar

43/2010

Lainlaatijan opas

Osa 2. Lakitekniikka

1.6.2010

Julkaisun nimi	Lainlaatijan opas Osa 2. Lakitekniikka		
Tekijä	Laintarkastusyksikkö		
Oikeusministeriön julkaisu	Selvityksiä ja ohjeita	Sarjanumero	43/2010
OSKARI numero	OM 1/40/2010	HARE numero	
ISSN-L	1798-7059		
ISSN (nid.)	1798-7059	ISSN (PDF)	1798-7067
ISBN (nid.)	978-952-466-526-1	ISBN (PDF)	978-952-466-527-8
Asia- ja avain- sanat	lakitekniikka		
Tiivistelmä	<p>Oikeusministeriössä uudistetaan vuonna 1996 laadittua Lainlaatijan opasta vaiheittain. Ensimmäisenä julkaistava lakitekniikkaa koskeva osa 2 korvaa oppaaseen sisältyvän lakitekniikkaa koskevan II jakson.</p> <p>Uudistettuun osaan sisältyvissä ohjeissa on otettu huomioon vuonna 2000 voimaan tullut uusi perustuslaki ja sen vaikutukset lakitekniisiin seikkoihin.</p> <p>Ohjeet perustuvat oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikön työssä vakiintuneisiin käytäntöihin. Muun ohella suosituksiin säädösten johtolauseiden kirjoittamistavoista on kuitenkin tehty vähäisiä muutoksia.</p> <p>Ohjeisiin otetut esimerkit ovat etupäässä voimassa olevasta tai voimassa olleesta laista, mutta niihin on tehty uusien käytäntöjen mukaiset korjaukset.</p> <p>Ohjeet on laadittu laintarkastusyksikössä. Yksikkö seuraa ohjeiden noudattamista.</p>		

1.6.2010

Publikationens titel	Lagberedarens handbok Del 2. Lagteknik		
Författare	Laggranskningsenheten		
Justitieministeriets publikation	Utredningar och anvisningar	Serienummer	43/2010
OSKARI nummer	JM 1/40/2010	HARE nummer	
ISSN-L	1798-7059		
ISSN (häft.)	1798-7059	ISSN (PDF)	1798-7067
ISBN (häft.)	978-952-466-526-1	ISBN (PDF)	978-952-466-527-8
Sak- och nyckelord	lagteknik		
Referat	<p>Vid justitieministeriet pågår en revidering av handboken Lainlaatijan opas från år 1996. Handboken omarbetas stegvis. Del 2 som behandlar lagteknik publiceras först, och den ersätter avsnitt II i handboken som har motsvarande innehåll.</p> <p>Den nya grundlagen, som trädde i kraft år 2000, och dess konsekvenser för lagtekniken har beaktats i de nya anvisningarna.</p> <p>Anvisningarna grundar sig på vedertagen praxis inom laggranskningsenheten vid justitieministeriets lagberedningsavdelning. Genom anvisningarna införs dock smärre ändringar bland annat i rekommendationerna om hur lagars och andra författningars ingresser ska skrivas.</p> <p>Exemplen i anvisningarna har i huvudsak tagits ur gällande eller tidigare gällande lagstiftning men de har dock ändrats så att de motsvarar de skrivsätt som nu rekommenderas. Anvisningarna har utarbetats vid laggranskningsenheten. Enheten följer iakttagandet av anvisningarna.</p>		

SISÄLLYS

LAKITEKNIikka	11
1 SÄÄDÖSTEN LAJIT JA RAKENNE	11
1.1 Perustuslain mukaiset säädösten lajit	11
Säädökset	11
Uudet säädökset ja muutossäädökset	11
Laki	11
Asetukset	12
Perustuslain nojalla annettavat asetukset	12
Vanhat asetukset ja päätökset sekä niiden muuttaminen	12
Hallinnon sisäiset määräykset	13
1.2 Säädöksen osat	14
Säädöksen osien nimitykset	14
Pykälien numerointi	14
Pykälien otsikot	14
Momenttien yksilöinti	15
Kohtien johdantokappale ja numerointi	15
Alakohtien yksilöinti	16
Kohtien ja alakohtien erottaminen toisistaan	16
Johdantokappaleen ja kohtien virkerakenne	16
Rangastussäännösten kohtajako	17
Lukujen numerointi ja otsikointi	18
Osien numerointi ja otsikointi	18
Väliotsikot	18
Voimaantulosäännös ja sen sijoittaminen	18
Päiväykset ja allekirjoitukset	19
1.3 Säädöksen jäsentely	19
Säädöksen jäsentelyn peruseriaatteet	19
Rakenteen johdonmukaisuus	19
Säännösten järjestys	19
Lukujen otsikot	20
3–3–3-sääntö	20
Ei viittauksia jäljempänä tulevaan tekstiin	21
Asetuksenantovaltuuksien paikka	21
1.4 Muutossäädöksen rakenne	21
Muutossäädöksen rakenteen peruseriaatteet	21
Muuttamatta jäävän momentin tai kohdan merkitseminen	21
Luvun otsikot ja väliotsikot muutossäädöksissä	22
Suositus muuttaa pykälää kokonaisuudessaan	22
Muutossäädöksen voimaantulosäännöksen sijoittaminen	23
2 SÄÄDÖKSEN NIMIKE	23
2.1 Yleistä	23
Nimikkeelle asetettavat vaatimukset	23
Uuden säädöksen nimike	23

	Muutossäädöksen nimike.....	24
	Nimikkeen muuttaminen.....	24
	Viittaaminen muutettuun nimikkeeseen	24
2.2	Lain ja asetuksen nimike.....	24
	Nimiketyypit.....	24
	Lakien yhdyssananimikkeet	25
	Suositus välttää sanaliittonimikkeitä.....	25
	Todennäköisen kutsuanimikkeen arvioiminen.....	25
	Lain ja asetuksen nimikkeiden yhdenmukaisuus	26
	Poikkeukselliset nimikkeet	26
2.3	Määräaikaisen säädöksen nimike	26
2.4	Muutossäädöksen nimike.....	26
	Muutossäädöksen nimikkeen muoto	26
	Nimikkeessä käytettävä muutettavan säädöksen nimike.....	27
	Vanhan asetuksen ja päätöksen muuttamista koskevan säädöksen nimike	27
	Pykälien mainitseminen muutossäädöksen nimikkeessä.....	27
	Säädös "väliaikaisesta muuttamisesta"	28
	Kumoamissäädöksen nimike.....	29
3	JOHTOLAUSE.....	29
3.1	Yleistä.....	29
3.2	Uudet käytännöt.....	30
4	UUDEN SÄÄDÖKSEN JOHTOLAUSE.....	30
4.1	Lain johtolause.....	30
	Tavallisen lain johtolause.....	30
	Perustuslainsäätämisyjärjestyksessä käsiteltävän lain johtolause	30
	Eräät poikkeukselliset lain johtolauseet	30
4.2	Tasavallan presidentin asetuksen johtolause.....	31
	Perusmalli	31
	Tasavallan presidentin alkuperäisen asetuksen johtolause	31
	Eriytyisen valtuussäännöksen nojalla annettavan tasavallan presidentin asetuksen johtolause.....	31
	Alkuperäisen asetuksen kumoamis- tai muuttamisasetuksen johtolause	32
	Ahvenanmaan itsehallintolain 32 §:n nojalla annettavat sopimusasetukset.....	33
4.3	Valtioneuvoston asetuksen johtolause.....	33
	Perusmalli	33
4.4	Ministeriön asetuksen johtolause.....	34
	Perusmalli	34
	Ministeriön ilmoituksen johtolause.....	35
5	MUUTOSSÄÄDÖKSEN JOHTOLAUSE.....	36
5.1	Muutossäädöksen johtolauseen rakenne.....	36
	Muutossäädösten johtolauseissa noudatettavat peruseriaatteet (esimerkein) ...	36
	Muutossäädöksen johtolauseen perusrakenne	37
	Muutettavan säädöksen yksilöinti	38
	Muutossäädöksen johtolauseen jaksot.....	38
	Loppusana: seuraavasti.....	38
5.2	Kumottavien ja muutettavien lainkohtien yksilöinti	38
	Lainkohtien luetteleminen	38

	Lainkohtien luettelon kirjoitusohjeita	39
	Vain toisenkielisen sanamuodon muuttaminen	40
5.3	Aikaisemmin muutetut lainkohdat	40
	Muutosten mainitseminen	40
	Muutoksia koskevan jakson alussa käytettävät sanonnat	41
	Muutosten laadun yksilöinti	41
	Johtolauseen viittaukset muutossäädöksiin	42
	Luvun yksilöiminen	42
	Muutosten ryhmittely	43
	Muutosten ryhmitelmän laatiminen	44
5.4	Lainkohtien lisääminen	46
	Lisättävän lainkohdan paikan yksilöiminen	46
	Väliotsikon lisääminen	47
	Lainkohdan lisääminen kumotun lainkohdan tilalle	48
	Lukujen, pykälien ja kohtien lisääminen a, b, c lukuna, pykälänä tai kohtana	48
	Uuden kohdan lisääminen viimeiseksi kohdaksi	48
	Momenttien lisääminen aikaisempien momenttien edelle	49
	Suositus välttää momenttien siirtämistä	49
	Momentin kumoamisen vaikutus	49
	Pykälän tai momentin muutosten yksilöinti lisättäessä siihen uusia lainkohtia	49
	Momentin ”lisääminen” tai ”kumoaminen” muutettaessa koko pykälä	50
5.5	Esimerkkejä muutossäädösten johtolauseista	50
6	SÄÄDÖKSEN ALKUSÄÄNNÖKSET	55
6.1	Lain alkusäännös	55
6.2	Asetuksen alkusäännös	58
7	MÄÄRITELMÄT	59
	Määritelmien tarkoitus	59
	Määritelmät erillisinä säännöksinä	60
	Kehäpäätelmien välttäminen määritelmissä	61
	Määritelmien käytön rajoituksia	61
	Tekstinsisäiset määritelmät	61
	Tarpeettomien määritelmien välttäminen	63
	Yleiskielen vastaisten määritelmien välttäminen	63
	Määritelmien sitovuus	64
	Määritelmien ulottuvuus	64
8	SÄÄDÖKSIIN VIITTAAMINEN	64
8.1	Säädösten numerointi Suomen säädöskokoelmassa	64
	Vihkoittainen numerointi vuosina 1860–1919	64
	Säädöksittäinen numerointi vuodesta 1920	64
8.2	Säädösviittaukset	65
	Viittauskäytäntö	65
	Viittaaminen ennen vuotta 1920 annettuihin säädöksiin	65
	Viittaaminen perustuslakiin	65
	Numeroviittauksen jättäminen avoimeksi	66
	Viittauksissa käytettävä nimike	66
	Rikoslaki ja perustuslaki	66

	Viittaukset johtolauseissa ja kumoamissäännöksissä	66
9	VOIMAANTULOSÄÄNNÖS JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET	67
9.1	Voimaantulosäännöksen pakollisuus.....	67
	Voimaantulosäännöstä koskevat perustuslain säännökset	67
	Voimaantulosäännöksen erityisluonne.....	67
9.2	Voimaantulosäännös.....	67
	Voimaantulosäännöksen perusmuoto.....	67
	Voimaantuloajankohdan kytkeminen muuhun tapahtumaan	68
	Voimaantuloajankohdan jättäminen avoimeksi lakiehdotuksessa.....	68
	Voimaantuloajankohdan jättäminen erillisellä voimaanpanolailalla säädettyväksi.....	68
	Tasavallan presidentin asetukset valtiosopimuslain voimaantulosta.....	68
	Lain voimaantuloajankohdan jättäminen valtioneuvoston asetuksella säädettyväksi.....	70
	Voimaantulon selvittäminen lakiehdotuksen perusteluissa	70
	Avopäiväyksen käytön rajoittaminen lain varsinaiseen voimaantuloajankohtaan.....	70
9.3	Voimaantulo ja soveltaminen	71
	Voimaantuloa ja soveltamista koskevat peruseriaatteet.....	71
	Voimaantulon tai soveltamisen porrastaminen.....	71
	Säädöksen soveltaminen ennen sen voimaantuloa	72
	Säädöksen soveltaminen voimaantulopäivästä (normaalikäytäntö)	72
9.4	Vanhan ja uuden lain soveltaminen sekä siirtymäsäännökset.....	72
	Ennen uuden lain voimaantuloa sattuneisiin tapauksiin sovellettava laki.....	72
	Säännökset aikaisempiin tapauksiin sovellettavasta laista.....	73
	Muut siirtymäsäännökset	73
	Siirtymäsäännösten paikka	74
	Siirtymäsäännösten numeroiminen	74
	Säännös oikeudesta ryhtyä toimiin ennen lain voimaantuloa.....	74
	Asetusten siirtymäsäännökset	75
9.5	Muutossäädöksen voimaantulosäännös ja siirtymäsäännökset	75
	Muutossäädöksen voimaantulosäännös.....	75
	Muutossäädöksen voimaantulosäännöksen momenttien numerointi poikkeustapauksessa	75
10	KUMOAMISSÄÄDÖKSET JA KUMOAMISSÄÄNNÖKSET	76
	Kumoamissäädökset	76
	Kumoaminen voimaantulosäännöksellä.....	77
	Vältettävä kumoamistapa: kumoaminen muutossäädöksen voimaantulosäännöksellä	77
	Kumoamissäännöksen muoto.....	78
	Kumottavien säädösten tai säännösten aikaisempien muutosten yksilöinti	78
	Yksilöimättömän kumoamissäännöksen kieltö.....	79
	Soveltamissäännöksen käyttö kumoamissäännöksen asemesta	79
	Asetusten kumoutuminen lain kumoutuessa.....	79
	Kumottavan lain nojalla annettujen asetusten jättäminen voimaan.....	79
	Kumoamisen lopullisuus.....	80

LAKITEKNIikka

1 Säädösten lajit ja rakenne

1.1 Perustuslain mukaiset säädösten lajit

Säädökset

Säädöksiä ovat lait ja asetukset sekä ministeriöitä alempien viranomaisten antamat oikeussäännöt.

Lait hyväksyy eduskunta. Asetukset antaa tasavallan presidentti, valtioneuvosto tai ministeriö, ja asetuksia voidaan antaa vain perustuslain tai lain nojalla. Myös muut, perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitetut oikeussäännöt on annettava lain nojalla.

Seuraavassa käsitellään lakeja sekä perustuslain 80 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tasavallan presidentin asetuksia, valtioneuvoston asetuksia ja ministeriöiden asetuksia. Perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitettuja oikeussääntöjä, jotka annetaan yleensä ”määräyksinä” tai ”päätöksinä”, ei käsitellä.

Uudet säädökset ja muutossäädökset

Olemassa oleviin säädöksiin tehdään usein jälkeenpäin muutoksia. Muutoksissa noudatetaan osin erilaista kirjoittamistapaa kuin itsenäisissä säädöksissä. Uusia, itsenäisiä säädöksiä kutsutaan seuraavassa uusiksi säädöksiksi ja säädöksiä, joilla uusiin säädöksiin tehdään muutoksia, muutossäädöksiksi.

Laki

Laiksi kutsutaan eduskunnan hyväksymää säädöstä. Ennen vuoden 1919 hallitusmuotoa myös valtiopäivien myötävaikutuksella annetut säädökset olivat usein nimikkeeltään asetuksia. Tällaisten lainluonteisten asetustenkin (esimerkiksi asetus rikoslain voimaansaamisesta, 39/1889) muuttamisesta tai kumoamisesta voidaan nykyään säätää vain lailla. Viime vuosina lähes kaikki tällaiset asetukset ovat tulleet kumotuiksi.

Perustuslaissa on noin 70 lakivarausta eli säännöstä, joiden mukaan tietyistä asioista voidaan säätää vain lailla.

Asetukset

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai laissa annetun valtuutuksen nojalla.

Asetuksen lajit ovat tasavallan presidentin asetus, valtioneuvoston asetus ja ministeriön asetus. Ministeriön asetuksen nimikkeessä mainitaan, minkä ministeriön asetus on kyseessä (esimerkiksi valtioneuvoston kanslian asetus, oikeusministeriön asetus, liikenne- ja viestintäministeriön asetus).

Lain nojalla annetut asetukset kumoutuvat, jos laki tai laissa oleva asetuksenantovaltuus kumotaan.

Perustuslain nojalla annettavat asetukset

Nykyisessä perustuslaissa on neljä asetuksenantovaltuussäännöstä. Niiden nojalla annettavien asetusten johtolauseessa ei viitata perustuslaissa olevaan valtuutussäännökseen.

- Tasavallan presidentin asetuksella säädetään perustuslain 95 §:n 1 momentin perusteella valtiosopimusten ja muiden kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanosta.
- Valtioneuvoston asetuksella säädetään perustuslain 93 §:n 2 momentin nojalla EU:n päätösten täytäntöönpanosta, jollei asiasta säädetä lailla.
- Valtioneuvoston asetuksella säädetään perustuslain 68 §:n 3 momentin perusteella ministeriöistä ja niiden toimialasta sekä valtioneuvoston muusta järjestysmuodosta, jollei asiasta säädetä lailla.
- Valtioneuvoston asetuksella säädetään perustuslain 119 §:n 2 momentin nojalla niistä valtionhallinnon yksiköistä, joista pykälän mukaan ei säädetä lailla.

Vanhat asetukset ja päätökset sekä niiden muuttaminen

Ennen perustuslakia annetut asetukset sekä valtioneuvoston ja ministeriön päätökset (vanhat asetukset ja päätökset) jäivät perustuslain voimaan tultua voimaan. Vanhojen asetusten ja päätösten muuttaminen on kuitenkin mahdollista vain perustuslaissa tai muussa laissa olevan, nykyisessä perustuslaissa säädetty edellytykset täyttävän valtuutuksen nojalla. Vanhan asetuksen tai päätöksen muuttamisen sijasta on tarkoituksenmukaista uusia säädös kokonaisuudessaan.

Muuttaminen eräissä tapauksissa:

- Niin sanottu omaperäinen eli alkuperäinen asetus. Presidentin ennen nykyistä perustuslakia voimassa olleen hallitusmuodon 28 §:n nojalla antama asetus (niin sanottu omaperäinen asetus, jonka johtolauseessa ei viitata lakiin) voidaan muuttaa tai kumota tasavallan presidentin asetuksella (laki Suomen perustuslain voimaantulojärjestelyistä, 732/1999, 4 §).
- Lain nojalla annettu asetus. Voidaan muuttaa tai kumota valtioneuvoston asetuksella. Jos asetus kuitenkin perustuslain tai lain nojalla kuuluu presidentin toimivaltaan, asetus muutetaan tai kumotaan tasavallan presidentin asetuksella.
- Lain nojalla annetun asetuksen nojalla annettu valtioneuvoston päätös. Voidaan muuttaa tai kumota valtioneuvoston asetuksella.
- Omaperäisen asetuksen nojalla annettu valtioneuvoston päätös. Ei voida muuttaa, mutta voidaan kumota valtioneuvoston asetuksella.
- Lain nojalla annettu ministeriön päätös. Voidaan muuttaa ministeriön asetuksella.
- Asetuksen tai valtioneuvoston päätöksen nojalla annettu ministeriön päätös. Ei voida muuttaa, mutta voidaan kumota ministeriön asetuksella.

Jos perustuslaissa tai muussa laissa on säädökseen soveltuva erityisvaltuus, noudatetaan kuitenkin sitä.

Hallinnon sisäiset määräykset

Valtioneuvoston yleistoimivallan (perustuslain 65 §) perusteella voidaan antaa hallinnon sisäisiä määräyksiä valtioneuvoston tai ministeriön päätöksillä.

Tällaiset päätökset eivät ole perustuslain 80 §:ssä tarkoitettuja oikeussääntöjä. Ne eivät myöskään perustu laissa olevaan erilliseen valtuutussääntökseen.

Hallinnon sisäiset normipäätökset kohdistuvat vain hallintoon. Ne eivät voi koskea esimerkiksi yksityisiä henkilöitä, yhteisöjä eivätkä kuntia, eivätkä ne saa sisältää oikeussääntöjä.

1.2 Säädöksen osat

Säädöksen osien nimitykset

Jokaisessa säädöksessä on nimike, johtolause, yksi tai useampi pykälä ja voimaantulosäännös. Pykälät voivat jakaantua momentteihin, momentit kohtiin ja kohdat alakohtiin. Pykälät voidaan ryhmitellä luvuiksi ja laajoissa laeissa luvut vielä osiksi (aikaisemmin vaihtoehtoisesti osastoiksi). Lukuihin jakamattomissa säädöksissä sekä lukujen sisällä pykälien ryhmitteilyyn voidaan käyttää väliotsikoita.

Pykälien numerointi

Pykälät numeroidaan arabialaisin numeroin (esimerkiksi: 1 §), ja pykälännumero sijoitetaan omalle rivilleen pykälän tekstin edelle. Pykälännumeron perässä ei käytetä säädöstekstissä eikä yleensääkään lakikielessä pistettä.

Lukuihin jaettujen säädösten pykälät voidaan numeroida joko juoksevasti lain alusta loppuun tai luvuittain. Luvuittainen numerointi tulee kysymykseen laajahkoissa laeissa.

Pykälät on numeroitu luvuittain esimerkiksi rikoslaissa (39/1889), kirkko-laissa (1054/1993), merilaissa (674/1994), konkurssilaissa (120/2004), vankeuslaissa (267/2005), tutkintavankeuslaissa (268/2005) ja ulosotto-kaaressa (705/2007).

Luvuittain numeroituihin pykäliin viitataan mainitsemalla luku ja pykälä (esimerkiksi: 2 luvun 2 §, 5 luvun 7 §). Kun luvun sisällä viitataan saman luvun pykäliin, puhutaan kuitenkin vain pykälistä.

Pykälien otsikot

Yleensä pykälät otsikoidaan. Pykälän otsikko kursivoidaan, ja se sijoitetaan omalle rivilleen pykälännumeron ja pykälän tekstin väliin.

Pykälien otsikoiden tulee olla lyhyitä ja ytimekkäitä. Niissä ei saa olla relatiivilauseita, kuten ei säädöksen muidenkaan osien otsikoissa.

Kun säädöksessä käytetään pykälän otsikoita, jokainen pykälä otsikoidaan. Joidenkin vanhojen lakien, kuten oikeudenkäymiskaaren tai rikoslain, laajoissa osittaisuudistuksissa pykälien otsikoimiseen voidaan siirtyä luvuittain. Tällöinkin otsikoita joko käytetään luvun jokaisessa pykälässä tai jätetään luvun kaikki pykälät otsikoimatta.

Säädöksen jokaiselle pykälälle annetaan oma otsikkonsa. Sopivan otsikon keksiminen jokaiselle pykälälle on joskus vaikeaa. Tärkeää on, ettei sopivien otsikoiden puuttuessa rikota niin sanottua 3–3–3-sääntöä, jonka mukaan pykälässä saa olla enintään kolme momenttia, momentissa enintään kolme virkettä ja virkkeessä enintään kolme lausetta. Jos pykälästä uhkaa otsikoinnin takia tulla liian pitkiä, on selkeämpää ryhmitellä pykälät väliotsikoiden alle ilman pykäläotsikoita.

Esimerkki 1

Pykälän otsikko

9 §

Hyvän kielenkäytön vaatimus

Viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.

Asiakkaan oikeudesta käyttää omaa kieltään viranomaisessa asioidessaan on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään tai mitä johtuu Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista.

Momenttien yksilöinti

Momentteja ei yleensä numeroida. Jos poikkeuksellisesti halutaan myös momentit numeroida (ks. esimerkiksi liikenne- ja viestintäministeriön asetus autojen ja perävaunujen rakenteesta ja varusteista, 1248/2002), käytetään momentin alkuun sijoitettavaa numeroa, joka erotetaan momentin muusta tekstistä pisteellä (esimerkiksi: 1. Tätä asetusta sovelletaan – –.). Jos pykälässä on vain yksi momentti sitä ei kuitenkaan numeroida. Tällaiseen pykälään ei voida lisätä uutta momenttia, vaan momenttien numeroimiseksi koko pykälä on muutettava.

Riippumatta siitä, numeroidaanko momentit vai ei, niihin viitattaessa käytetään arabialaista numeroa (1 momentti, 3 momentti). Jos pykälässä on vain yksi momentti, ei viitata momenttiin vaan suoraan pykälään.

Jos säädökseen joudutaan voimaantulosäännöksen lisäksi kirjoittamaan usean momentin verran siirtymäsäännöksiä ja niissä joudutaan viittamaan toisiinsa, momentit voidaan numeroida. Tällöin voimaantulosäännös ja siirtymäsäännökset kirjoitetaan uudessa säädöksessä eri pykäliin, joista ensimmäinen otsikoidaan *Voimaantulo* ja jälkimmäinen *Siirtymäsäännökset*. Näin on tehty esimerkiksi konkurssilaissa (120/2004).

Kohtien johdantokappale ja numerointi

Momentti tai yksimomenttinen pykälä voi jakautua kohtiin. Kohtia edeltää tällöin yhdestä tai useammasta virkkeestä muodostuva johdantokappale,

joka päättyy kaksoispisteeseen. Kohdat numeroidaan arabialaisin numeroin, jotka erotetaan kohdan muusta tekstistä oikeanpuoleisella kaarisulkeella. Jos momentit on numeroitu, kohtien ”numeroinnissa” käytetään kuitenkin pienaakkosia.

Alakohtien yksilöinti

Kohdat voivat jakautua edelleen alakohtiin, jotka merkitään pienaakkosin. Alakohtiin viitattaessa on puhuttava tietyn kohdan tietystä alakohdasta käyttämättä lyhennettyjä muotoja. Kirjoitetaan siis esimerkiksi: 5 §:n 1 kohdan a alakohta. Tällaista alakohtaa ei voi kutsua 5 §:n 1 a kohdaksi, koska 1 a kohdalla tarkoitetaan normaalisti 1 ja 2 kohdan väliin jälkeensä muutossäädöksellä lisättyä uutta kohtaa.

Kohtien ja alakohtien erottaminen toisistaan

Kohdat ja alakohdat erotetaan toisistaan puolipisteellä (;), ja puolipistettä käytetään myös toiseksi viimeisen kohdan perässä mahdollisesti olevan sidosanan (ja, sekä, tai, taikka) edessä.

Sidesanat on hyvä jättää pois tapauksissa, joissa sekaantumisen vaaraa ei ole. Näin menetellään varsinkin tapauksissa, joissa alkuperäisten kohtien perään todennäköisesti joudutaan myöhemmin lisäämään uusia kohtia.

Rangaistussäännöksissä kohdat erotetaan toisistaan puolipisteen asemesta pilkulla. Kohdan lopussa olevaa sidesanaa ei rangaistussäännöksissä eroteta pilkulla, ellei sidosanan edellä oleva sivulause edellytä pilkkua.

Ruotsinkielisissä teksteissä käytetään tässä yhteydessä pilkkua puolipisteen sijasta.

Johdantokappaleen ja kohtien virkerakenne

Johdantokappaleen sekä sitä seuraavien kohtien ja alakohtien tulee keskenään muodostaa looginen virke. Tämän vuoksi kohtaa ei saa pisteellä erottaa useammaksi virkkeeksi. Jos on aivan välttämätöntä ottaa kohtaan virkeyhteyteen kuulumaton maininta, se erotetaan kohdan muusta tekstistä puolipisteellä ja aloitetaan pienellä alkukirjaimella.

Esimerkki 2

Pykälä, jossa on kohtia ja alakohtia

2 §

Puolustusvoimien tehtävät

Puolustusvoimien tehtävänä on:

1) Suomen sotilaallinen puolustaminen, johon kuuluu:

- a) maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen;
 - b) kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtiojohdon toimintavapauden turvaaminen ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen;
 - c) sotilaskoulutuksen antaminen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaaminen sekä maanpuolustustahdon edistäminen;
 - 2) muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluu:
 - a) virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi;
 - b) pelastustoimintaan osallistuminen antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja;
 - c) osallistuminen avun antamiseen toiselle valtiolle terrori-iskun, luonnononnettomuuden, suuronnettomuuden tai muun vastaavan tapahtuman johdosta; sekä
 - 3) osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan.
- Puolustusvoimien muista tehtävistä säädetään erikseen.

Rangaistussäännösten kohtajako

Rangaistussäännöksissä, joissa rikoksen tunnusmerkeissä esitetään vaihtoehtoisia tekotapoja, tunnusmerkit on havainnollisuuden lisäämiseksi tapana jakaa pykälän sisäisiin kohtiin.

Esimerkki 3

Rangaistussäännös, jossa tunnusmerkit on jaettu kohtiin

2 §

Murha

Jos tappo tehdään

- 1) vakaasti harkiten,
- 2) erityisen raa'alla tai julmalla tavalla,
- 3) vakavaa yleistä vaaraa aiheuttaen tai
- 4) tappamalla virkamies hänen ollessaan virkansa puolesta ylläpitämässä järjestystä tai turvallisuutta taikka virkatoimen vuoksi

ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava *murhasta* vankeuteen elinkautudeksi.

Yritys on rangaistava.

Kuten esimerkistä havaitaan, johdantokappaletta vastaavan alkukappaleen lopussa ei rangaistussäännöksissä käytetä kaksoispistettä ja kohtien lopussa on pilkku tai sidesana. Sidesanan edessä ei ole pilkkua.

Lukujen numerointi ja otsikointi

Luvut numeroidaan arabialaisin numeroin. Luvun otsikko jaetaan kahdelle riville, joista ylempänä rivinä on numero-osa normaalitekstillä ja alempana rivinä varsinainen otsikko-osa lihavoituna.

Esimerkki 4

Luvun otsikko

1 luku

Yleiset säännökset

Osien numerointi ja otsikointi

Osat numeroidaan roomalaisin numeroin. Ne otsikoidaan kuten luvut, mutta osan otsikossa käytetään suuraakkosia.

Esimerkki 5

Osan otsikko

V OSA

KIRKON YHTEINEN HALLINTO

Väliotsikot

Väliotsikot kirjoitetaan kursiivilla, eikä niitä numeroida.

Voimaantulosäännös ja sen sijoittaminen

Voimaantulosäännös sijoitetaan uusissa laeissa tavalliseksi numeroiduksi pykäläksi, mutta muutossäädöksissä se sijoitetaan muutettavien lainkohtien jälkeen niistä palstaviiivalla erotettuna.

Esimerkki 6

Voimaantulosäännöksen kirjoittamistapa

Uusi säädös

5 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Muutossäädös

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Päiväykset ja allekirjoitukset

Lopullisissa, säädöskokoelmassa julkaistavissa säädöksissä on nimikkeen ja johtolauseen välissä tieto antopaikasta ja -päivästä sekä lopussa päiväys ja allekirjoitukset, mutta hallituksen esitykseen sisältyviin lakiehdotuksiin niitä ei vielä oteta. Ne otetaan eduskunnan hyväksymään lakiin, kun se esitellään vahvistettavaksi. Eri asia on, että hallituksen esityksen lopussa on lakiehdotuksesta sivuviivalla erotettuna esityksen päiväys ja allekirjoitukset.

1.3 Säädöksen jäsentely

Säädöksen jäsentelyn peruseriaatteet

Lait, kuten kaikki säädökset, jaetaan pykäliin. Pykälät voidaan ryhmitellä luvuiksi ja luvut osiksi. Pykälien ryhmittelyssä voidaan käyttää apuna myös väliotsikoita joko lukujaottelun asemesta taikka lukujaottelun lisäksi lukujen sisällä. Käytännössä käytetään yleisimmin lukujaottelua. Osajakoa käytetään vain hyvin laajoissa laeissa. Suppeahkoissa säädöksissä riittää pelkkä pykäläjako taikka väliotsikoilla jäsenneily pykäläjako.

Vaikka se, miten säädöksen pykälät ryhmitellään, voidaan valita kussakin tapauksessa erikseen, on muistettava, että valittu ratkaisu on sitova. Jos käytetään lukujakoa, koko laki on jaettava lukuihin. Niin ikään jos käytetään väliotsikkoja, otsikoinnin on oltava kattava: ei voi olla pykälä, jotka eivät kuulu minkään otsikon alaisuuteen. Väliotsikointia voidaan kuitenkin tarvittaessa soveltaa lukukohtaisesti niin, että väliotsikkoja käytetään vain jossakin tai joissakin lain luvuista.

Rakenteen johdonmukaisuus

Lain samoin kuin yksittäisen pykälän rakenteen tulee olla johdonmukainen. Se merkitsee muun ohessa sitä, että pääasiat esitetään ennen sivuseikkoja ja pääsäännöt ennen lisäehtoja ja poikkeuksia.

Samoja asiakokonaisuuksia koskevat säännökset kootaan yhteen.

Johdonmukaisuus edellyttää myös, että samaan pykälään, ainakaan samaan momenttiin, ei oteta eri tahoihin kohdistuvia normeja.

Säännösten järjestys

Aineellisoikeudellisia säännöksiä ja menettelytapasäännöksiä ei saa sijoittaa sekaisin toistensa lomaan. Mahdolliset säännökset lain tarkoituksesta ja soveltamisalasta sijoitetaan lain alkuun. Jos laissa käytettävien käsitteiden määrittely on tarpeen, myös määritelmät sijoitetaan usein alkuun. Näiden

jälkeen sijoitetaan aineellisoikeudelliset säännökset. Viranomaisia ja näiden toimintaa, menettelytapaa, muutoksenhakua ja täytäntöönpanoa koskevien säännösten paikka on lain loppupuolella. Tavallisesti viimeisinä ovat voimaantulosäännökset, säännökset kumottavista säädöksistä ja säännöksistä sekä tarvittavat siirtymäsäännökset.

Usein voidaan noudattaa pääpiirteissään seuraavaa sijoittelua:

- lain tarkoitus ja soveltamisala
- määritelmät
- aineellisoikeudelliset säännökset
- viranomaiset ja niiden toiminta
- menettelytavat
- muutoksenhaku
- rangaistussäännökset
- voimaantulo
- kumoamissäännökset
- soveltaminen
- siirtymäsäännökset

Edellä selostetusta järjestyksestä on toisinaan syytä poiketa sijoittamalla lain täytäntöönpanosta huolehtivia viranomaisia koskevia perussäännöksiä aineellisoikeudellisten säännösten edelle. Poikkeaminen on aiheellista varsinkin, jos lain alkupuolelle muuten tulisi viittauksia jäljempänä oleviin, viranomaisia koskeviin pykäliin.

Lukujen otsikot

Yleiset säännökset, Erinäiset säännökset ja Voimaantulo

Kun laki jaetaan lukuihin, lain ensimmäisen luvun otsikko on tavallisesti ”Yleiset säännökset”, toiseksi viimeisen luvun otsikko ”Erinäiset säännökset” ja viimeisen luvun otsikko ”Voimaantulo”. Jos laissa ei voimaantulosäännöksen lisäksi ole kumoamis- tai siirtymäsäännöksiä, myös voimaantulosäännös voidaan sijoittaa lukuun ”Erinäiset säännökset”. Koska siirtymäsäännökset liittyvät lain voimaantuloon, on tarpeetonta otsikoida lukua ”Voimaantulo ja siirtymäsäännökset”, pelkkä ”Voimaantulo” riittää.

3–3–3-sääntö

Lain ymmärrettävyyttä palvelee sääntö, että pykälässä saa olla enintään kolme momenttia, momentissa enintään kolme virkettä ja virkkeessä enintään kolme lausetta.

Ei viittauksia jäljempänä tulevaan tekstiin

Lakitekstiä koskee sama sääntö kuin mitä tahansa muutakin asiatekstiä: sitä, mitä sanotaan vasta jäljempänä, ei voi edellyttää tunnetuksi. Laki onkin pyrittävä kirjoittamaan niin, että vältetään viittaamasta jäljempänä oleviin säännöksiin.

Asetuksenantovaltuuksien paikka

Nykyistä perustuslakia edeltäneen käytännön mukaan oli tapana ottaa lain loppuosaan yleinen valtuutussäännös (esimerkiksi: Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.) Nykykäytännön mukaan yleinen valtuutussäännös ei riitä, vaan edellytetään täsmällistä ja tarkkarajaista valtuutussäännöstöä.

Suosittelavaa on kirjoittaa säännökset asetuksenantovaltuuksista aineellisten säännösten yhteyteen omaksi momentikseen taikka, jos 3–3–3 -sääntö rikkoutuisi, omaksi pykäläkseen. Jos laissa on vähän pykäläiä tai jos asetuksenantovaltuuksien kirjoittaminen aineellisten pykäläien yhteyteen merkitsisi tyyliä toistoa, valtuutukset voidaan koota lain loppupuolelle omaksi pykäläkseen tai omiksi pykäläkseen. Tällöin on muistettava yksilöidä valtuutukset tarkasti viittaamalla lainkohtiin, joihin ne liittyvät.

1.4 Muutossäädöksen rakenne

Muutossäädöksen rakenteen peruseräatteen

Muutossäädöksen rakenne noudattaa muutettavan säädöksen rakennetta. Muutossäädökseen otetaan vain muutettavat lainkohdat. Pykälännumero ja mahdollinen pykälän otsikko merkitään muutossäädökseen kuitenkin myös silloin, kun pykälää muutetaan vain osittain. Pykälän tai momentin kohtaa tai kohtia muutettaessa otetaan muutossäädökseen myös niitä edeltävä johdantokappale silloinkin, kun sitä ei muuteta. Sama koskee kohtien jäljessä olevaa, kohdille yhteistä loppukappaletta, jota käytetään vain rangaistus-säännöksissä.

Muuttamatta jäävän momentin tai kohdan merkitseminen

(Katkoviivan käyttö pykälässä)

Kun pykälää muutetaan vain osittain, muuttamatta jäävä yksi tai useampi momentti tai kohta osoitetaan palstan levyisellä katkoviivalla.

Esimerkki 7

Katkoviivan käyttö pykälässä

2 §

Soveltamisala

 Lakia sovelletaan 1 momentissa säädetyin edellytyksin myös:

1) siviilipalveluslain (1446/2007) 1 §:ssä tarkoitetun siviilipalvelusvelvollisen työpalveluun;

Luvun otsikot ja väliotsikot muutossäädöksissä

(Otsikot otetaan tekstiin vain erityistapauksissa)

Lukujen otsikoita ja väliotsikoita ei yleensä oteta muutossäädöksen tekstiin, jollei niitä muuteta. Jos kuitenkin muutettavassa säädöksessä pykälät on numeroitu luvuittain, luvun otsikolla on osoitettava, mitä lukua mikäkin muutos koskee. Muuten luvun otsikko tai väliotsikko otetaan muutossäädökseen vain, jos se on tarpeen säädökseen lisättävän pykälän sijainnin osoittamiseksi. Tällainen tapaus on kysymyksessä, kun uusi pykälä lisätään välittömästi luvun otsikon tai väliotsikon edelle tai jälkeen. Se, kumman luvun otsikon tai väliotsikon alle lisättävä pykälä kuuluu, osoitetaan ottamalla muutossäädökseen pykälän edellä oleva luvun otsikko tai väliotsikko. Näin menetellään, vaikka lisättävän pykälän ja otsikon välissä olisi muita, muutettavia tai muuttamatta jääviä pykäläitä, eikä väliin jäävien pykäläiden paikalle merkitä katkoviivaa.

Väliotsikon lisäämisestä säädökseen ks. jakso 5.4.

Suositus muuttaa pykäläitä kokonaisuudessaan

Muutossäädöstä valmisteltaessa lähtökohtana on pykälän muuttaminen kokonaan. Tästä voidaan poiketa vain, jos siihen on erityinen syy.

Kokonaisina ei muutoslakeihin ole syytä ottaa pykäläitä, jotka ovat huomattavan pitkiä, ellei niitä samalla jaeta useammaksi, selvemmin hahmotettavissa olevaksi pykäläksi. Joissakin tapauksissa yksittäisen momentin tai kohdan kumoaminen saattaa niin ikään olla asiallisesti helpompi toimenpide kuin pykälän muuttaminen kokonaan.

Muutossäädöksen voimaantulosäännöksen sijoittaminen

Myös muutossäädöksessä on oltava voimaantulosäännös. Muutossäädöksen voimaantulosäännös samoin kuin siihen liittyvät soveltamissäännökset ja siirtymäsäännökset sijoitetaan muutossäädöksen loppuun erotettuna palstaviivalla muutettavasta säädöksestä.

Esimerkki 8

Muutossäädöksen voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Kuten esimerkistä ilmenee, muutossäädöksen voimaantulosäännöksellä ei ole pykälänumeroa. Jos siirtymäsäännöksissä on lukuisia momenteja, voimaantulosäännös ja siirtymäsäännökset voidaan selvyuden vuoksi numeroida. Momenttien numeroimisesta ks. jakso 1.2.

2 Säädöksen nimike

2.1 Yleistä

Nimikkeelle asetettavat vaatimukset

Nimikkeen tarkoituksena on yksilöidä säädös ja ilmaista, mitä säädös koskee. Nimikkeen tulee yhtäältä vastata säädöksen sisältöä ja toisaalta olla mahdollisimman lyhyt ja iskevä. Vastaavuus sisällön kanssa ei merkitse sitä, että nimikkeen tulisi täydellisesti kuvata, mitä säädös sisältää, vaan nimikkeen kuvaavuudesta joudutaan yleensä tinkimään lyhyiden ja iskevyyden hyväksi. Tärkeää kuitenkin on, että nimike ei ole harhaanjohtava ja että se riittävästi yksilöi säädöksen.

Uuden säädöksen nimike

Uusilla säädöksillä on kullakin oma nimikkeensä: kahdella tai useammalla voimassa olevalla säädöksellä ei saa olla samaa nimikettä. Poikkeuksena tästä ovat tapaukset, joissa uuden säädöksen antamisen yhteydessä aikaisempi samannimikkeinen säädös on jätetty osittain voimaan. Esimerkiksi alkoholilailalla (1143/1994) jätettiin osittain voimaan aikaisempi alkoholilaki (459/1968), jota sitä paitsi vielä muutettiin uuden alkoholilain säätämisen yhteydessä.

Muutossäädöksen nimike

Muutossäädöksillä sen sijaan on useimmiten sama nimike kuin vastaavallisilla muilla muutossäädöksillä. On esimerkiksi annettu useita lakeja sairausvakuutuslain (155/2005) muuttamisesta.

Nimikkeen muuttaminen

Säädöksen nimikettä voidaan myöhemmin muuttaa, jolloin johtolauseessa mainitaan, että ”*muutetaan – – nimike – –*”. Esimerkiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin annetun lain (404/1961) nimike muutettiin tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (442/1984) tekijänoikeuslaiksi.

Viittaaminen muutettuun nimikkeeseen

Viitattaessa säädökseen, jonka nimike on myöhemmin muutettu, mainitaan säädöksen voimassa oleva nimike ja alkuperäinen numero. Sitä, että nimike on muutettu, ei viittauksissa tuoda esille.

Esimerkki 9

Muutettuja säädösten nimikkeitä

- tekijänoikeuslaki (404/1961)
- laki valtion talousarviosta (423/1988)
- laki Maahanmuuttovirastosta (156/1995)
- laki rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta (135/2001)
- valtioneuvoston asetus ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä (594/2001)

2.2 Lain ja asetuksen nimike

Nimiketyypit (kauppalaki ja laki osamaksukaupasta)

Lakien nimikkeet ovat kahdentyyppisiä: laki-loppuisia yhdyssanoja (esimerkiksi *kauppalaki*, *lannoitevalmistelaki*) taikka tyyppiä ”laki siitä ja siitä” (esimerkiksi *laki osamaksukaupasta*, *laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin*). Jälkimmäistä tyyppiä olevista nimikkeistä käytetään tekstinsisäisissä viittauksissa muotoa ”siitä ja siitä annettu laki”, varsinkin jos nimike on taivutetussa muodossa. Näin ollen ei kirjoiteta ”lain majoitus- ja ravitsemistoiminnasta mukaan” vaan *majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain mukaan*.

Koska asetusten (tasavallan presidentin asetus, valtioneuvoston asetus, ministeriön asetus) nimikkeet jo sinänsä käsittävät erillisiä sanoja, asetuksilla ei voi olla yhdyssanananimikkeitä (esimerkiksi ei ”valtioneuvoston vankeusasetus” vaan *valtioneuvoston asetus vankeudesta*).

Lakien yhdyssananimikkeet

Lakien yhdyssananimikkeitä on syytä suosia niiden lyhyiden ja iskevyyden takia, mutta useinkin nimikkeen yksilöivyyden vaatimus saattaa edellyttää pitemmän nimikkeen käyttämistä. Esimerkiksi nimike *laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta* on havainnollisempi kuin ”tasa-arvolaki”, koska kysymyksessä oleva laki koskee vain sukupuolten välistä tasa-arvoa. Sitä vastoin nimike *laki rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista* muutettiin jo kumotun lain aikana nimikkeeksi *rikosvahinkolaki*.

Yhdyssananimikkeitä on syytä välttää myös silloin, kun ne muodostuvat liian pitkiksi. Esimerkiksi nimike ”alusliikennepalvelulaki” on hyväksyttävyyden rajoilla. Pelkän nimikkeen perusteella on tässä tapauksessa lisäksi mahdotonta päätellä, säädetäänkö laissa aluksella tarjottavista liikennepalveluista vai alusliikenteelle tarjottavista palveluista.

Suositus välttää sanaliittonimikkeitä

Sanaliitoissa, jollainen esimerkiksi on nimike ”maaseutuelinkeinojen rahoituslaki”, genetiiviattribuutti (maaseutuelinkeinojen) viittaa kielen sääntöjen mukaan sen pääsanana olevan yhdyssanan jälkiosaan (laki) eikä alkuosaan (rahoitus), joten tällaisia nimikkeitä tulee välttää, varsinkin kun tällainen nimike usein on mutkikkaampi ja vaikeampi ymmärtää kuin ”laki siitä ja siitä” -tyyppinen nimike. Esimerkiksi ”tuontipolttoaineiden velvoitevarastointilain” nimike oli ilmeisen epäonnistunut, ja sen tilalle annetun lain (1070/1994) nimikkeeksi tuli *laki tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista*. Myös ”eläkkeensaajien asumistukilaki” on kumottu lailla, jonka nimike on *laki eläkkeensaajan asumistuesta* (571/2007).

Todennäköisen kutsumanimikkeen arvioiminen

Nimikettä harkittaessa on syytä arvioida, millä nimikkeellä lakia tullaan käytännössä kutsumaan. Jos tämä todennäköinen kutsumanimike ei ole harhaanjohtava tai muusta syystä soveltumaton, se on syytä ottaa käyttöön virallisestikin nimikkeeksi. Esimerkiksi nimike ”laki tutkintavankeudesta” vuodelta 1974 on vuonna 2005 muutettu *tutkintavankeuslaiksi*, ja nykyisin näyttäisi silti, että yhdyssananimet ovat hyvin yleisiä ja niitä vältetään lähinnä tapauksissa, joissa yhdyssanaan jouduttaisiin loppusanan ”laki” lisäksi ottamaan kolme tai useampi kuin kolme sanaa. Kuitenkaan esimerkiksi *lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain* nimikkeeksi ei olisi soveltunut ”lapsenhuoltolaki” tai ”lastenhuoltolaki”, koska se olisi ollut sekoitettavissa nimikkeeseen *lastensuojelulaki*. Ymmärrettävää on myös, että perustuslakivaliokunta on todennut nimikkeen ”puolustusvoimilaki” epäonnistuneeksi puolustusvoimista annettavalle laille (PeVL 51/2006 vp). Sitä vastoin esimerkiksi hedelmöityshoidoista annetun lain (1237/2006) nimikkeeksi olisi sopinut hedelmöityshoitolaki.

Lain ja asetuksen nimikkeiden yhdenmukaisuus

Vaikka lain nojalla annettavan asetuksen nimike ei enää voi olla yhdyssana, sen tulee silti mahdollisuuksien mukaan vastata lain nimikettä. Esimerkiksi: *aluevalvontalaki – valtioneuvoston asetus aluevalvonnasta, rahankeräyslaki – valtioneuvoston asetus rahankeräyksestä, laki Verohallinnosta – valtioneuvoston asetus Verohallinnosta*. Jos laki on säädetty tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana, voimaantuloa koskevan asetuksen nimikkeessä on mainittava sekä lain nimike että se, että kysymys on lain voimaantulosta, voimaansaattamisesta tai voimaantulosta. Esimerkiksi: *valtioneuvoston asetus työturvallisuuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosta*.

Poikkeukselliset nimikkeet

Voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyy eräitä lakeja ja asetuksia, joiden nimikkeessä ei ole sanaa ”laki” tai ”asetus”, esimerkiksi lait nimikkeeltään *perintökaari* ja *maakaari* sekä valtioneuvoston asetus nimikkeeltään *valtioneuvoston ohjesääntö*. Myös ministeriön asetus, jolla annetaan ministeriön työjärjestys, voi olla nimikkeeltään ministeriön työjärjestys. Uusia tällaisia nimikkeitä ei ole syytä ottaa käyttöön. Vaikka lain tai asetuksen omassa nimikkeessä ei esiinny sana laki tai asetus, sen muuttamisesta annettava säädös on nimikkeeltään laki tai asetus, esimerkiksi valtioneuvoston ohjesääntöä muutettaessa valtioneuvoston asetus.

2.3 Määräaikaisen säädöksen nimike

Jos laki tai asetus annetaan määräajaksi, tämän tulee näkyä myös nimikkeestä. Esimerkiksi: *laki alkoholukolla valvotun ajo-oikeuden kokeilemisesta, laki seutuyhteistyökokeilusta, valtioneuvoston asetus virka- ja itsehallintoalueiden kielellisestä jaotuksesta vuosina 2003–2012*.

2.4 Muutossäädöksen nimike

Muutossäädöksen nimikkeen muoto

Muutossäädöksen nimike kirjoitetaan muotoon ”säädös sen ja sen säädöksen muuttamisesta”. Esimerkiksi: *laki satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta, valtioneuvoston asetus oikeusministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta, sisäasiainministeriön asetus rajavartiolaitoksen virkapuvusta ja rajavartiomiehen tunnuksesta annetun sisäasiainministeriön asetuksen 11 §:n muuttamisesta*.

Nimikkeessä käytettävä muutettavan säädöksen nimike

Muutettavan säädöksen nimike on muutossäädöksen nimikkeessä virallisessa muodossaan. Nimikkeessä ei käytetä antopäiväystä eikä säädösnumeroa.

Vanhan asetuksen ja päätöksen muuttamista koskevan säädöksen nimike

Vanhan asetuksen muuttamista koskevan asetuksen ja päätöksen nimike kirjoitetaan seuraavaan muotoon:

- tasavallan presidentin asetus hengenpelastusmitalista annetun asetuksen muuttamisesta
- valtioneuvoston asetus huvialusten lipuista annetun asetuksen muuttamisesta
- valtioneuvoston asetus kaatopaikoista annetun valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta
- työ- ja elinkeinoministeriön asetus painelaitteista annetun kauppaja- ja teollisuusministeriön päätöksen 2 §:n muuttamisesta

Ministeriön asetukset (ja päätökset) pysyvät, niin kauan kuin ne ovat voimassa, sen ministeriön asetuksina (ja päätöksinä), joka on ne antanut, vaikka ministeriön nimi sittemmin olisi muuttunut taikka toimivalta asiassa siirretty muulle ministeriölle. Muutosasetuksen nimikkeessä puolestaan käytetään muutosasetuksen antavan ministeriön nimeä. Näin ollen voi olla esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön asetuksia kauppaja- ja teollisuusministeriön asetuksen tai päätöksen muuttamisesta.

Pykälien mainitseminen muutossäädöksen nimikkeessä

Jos muutossäädöksellä muutetaan vain yhtä tai kahta pykälää, pykälä tai pykälät mainitaan nimikkeessä. Pykälän osankin – momentin tai kohdan – muuttaminen taikka yhden tai useamman momentin tai kohdan kumoaminen jostakin pykälästä tai lisääminen johonkin pykälään tulkitaan muutos-säädöksen nimikkeessä kyseisen pykälän muuttamiseksi.

Momenttien numeroimisesta ks. jakso 1.2.

Esimerkki 10

Pykälän mainitseminen nimikkeessä

- laki toiminimilain 1 §:n muuttamisesta (Nimikkeestä ei voida päätellä, muutetaanko pykälä osaksi vai kokonaan.)
- laki velan vanhentumisesta annetun lain 8 ja 17 §:n muuttamisesta (laki, jolla kumotaan 17 §:n 3 momentti ja lisätään 8 §:ään uusi 3 momentti)

Pykälää ei kuitenkaan mainita esimerkiksi tapauksissa, joissa säädöksestä kumotaan yksi pykälä ja muutetaan toinen taikka joissa lainkohdan kumoamisen tai muuttamisen lisäksi säädökseen lisätään uusi pykälä.

Esimerkki 11

Pykälien jättäminen mainitsematta nimikkeessä

- laki tuloverolain muuttamisesta (laki, jolla muutetaan 92 § ja lisätään uusi 92 b §)

Jos pykälät on numeroitu luvuittain, nimikkeessäkin puhutaan tietyn luvun pykälistä.

Esimerkki 12

Luvun mainitseminen nimikkeessä

- laki rikoslain 45 luvun 27 §:n muuttamisesta
- laki pakkokeinolain 1 luvun 8 §:n ja 4 luvun 15 a §:n muuttamisesta

Säädös "väliaikaisesta muuttamisesta"

Jos säädöstä muutetaan väliaikaisesti, väliaikaisuuden on käytävä ilmi myös nimikkeestä.

Esimerkki 13

Säädöksen väliaikaisuuden ilmaiseminen nimikkeessä

- laki arvonlisäverolain 85 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Jos jotakin säädöstä muutetaan samalla sekä pysyvästi että väliaikaisesti, käytetään muotoa ”muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta”.

Esimerkki 14

”Pysyvän” ja väliaikaisen muutoksen ilmaiseminen nimikkeessä

- laki sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kumoamissäädöksen nimike

Sana ”kumoamisesta” esiintyy säädöksen nimikkeessä vain niissä tapauksissa, joissa uudella säädöksellä pelkästään kumotaan säädös osaksi tai kokonaan.

Esimerkki 15

Kumoamisen ilmaiseminen nimikkeessä

- laki viljakauppalain kumoamisesta
- laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain 12 §:n 1 momentin 3 kohdan kumoamisesta

Tällainen kumoamissäädös vastaa muodoltaan uutta säädöstä. Kun säädöksestä kumotaan vain tiettyjä lainkohtia, ne luetellaan nimikkeessä, mutta jos kumottavia lainkohtia on kolme tai enemmän, nimikkeessä käytetään sanontaa ”– – lain eräiden säännösten kumoamisesta”.

Esimerkki 16

Vähintään kolme kumottavaa lainkohtaa

- laki nuorista rikosentekijöistä annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

3 Johtolause

3.1 Yleistä

Perustuslaissa ei säädetä mitään johtolauseesta. Perustuslaissa säädetään vain seuraava: ”Jos laki on säädetty perustuslain säätämisjärjestyksessä, tämän tulee ilmetä laista.” Hallituksen esityksen (HE 1/1998 vp) 79 §:n 1 momentin perustelujen mukaan kuitenkin ”tarkoitus on, että maininta lain säätämisjärjestyksestä otettaisiin vastaisuudessakin lain johtolauseeseen, vaikka asiasta ei perustuslaissa nimenomaisesti säädettäisikään”. Perustelujen mukaan ”lain johtolauseessa todettaisiin myös se, että säädetty laki on syntynyt eduskunnan päätöksen mukaisesti”.

Koska johtolauseetta ei mainita perustuslaissa, sekä perustuslaki vähäiseltä osin että tavallinen laki kokonaan jäävät vakiintuneen käytännön varaan. Vakiintuneen käytännön mukaan myös asetuksessa on johtolause.

Johtolauseessa kuvataan kysymyksessä oleva säätämistoimi, ja muutos-säädösten johtolauseet ovatkin toisinaan melko monimutkaisia. Selvyiden

vuoksi tässä luvussa käsitellään uusien säädösten ja muutossäädösten johtolauseita erikseen.

3.2 Uudet käytännöt

Tämän oppaan ilmestyessä johtolauseita lyhennetään aikaisemmasta käytännöstä kahdella tavalla:

1) Muutossäädöksen johtolauseessa ei enää mainita päivää, jona muutettava säädös on annettu. Uutta asetusta annettaessa ei liioin mainita valtuuttavien lakien antamisen päiväyksiä.

2) Viitattaessa muutettujen lainkohtien säädösnumeroihin ei enää käytetä ilmaisua ”mainitussa” tai ”mainituissa”, vaikka kyseinen säädösnumero olisikin jo aiemmin mainittu johtolauseessa, vaan käytetään (pelkästään) säädösnumeroa uudelleen.

4 Uuden säädöksen johtolause

4.1 Lain johtolause

Tavallisen lain johtolause

Lain johtolause on perusmuodossaan seuraavanlainen:

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Perustuslainsäätämisyksessä käsiteltävän lain johtolause

Jos kysymyksessä on perustuslaki tai muuten perustuslainsäätämisyksessä käsiteltävä laki, johtolause on perusmuodossaan seuraava:

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä määrätyllä tavalla, säädetään:

Eräät poikkeukselliset lain johtolauseet

Näistä kahdesta perusmuodosta on hyvin harvoja poikkeuksia. Poikkeavia johtolauseita käytetään lähinnä seuraavissa tapauksissa:

- Kansainvälisen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten valtiosisäistä voimaansaattamista tarkoittava laki (niin sanottu blanketti-

laki), joka koskee perustuslain alaa ja käsitellään niin sanotussa supistetussa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä:

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 95 §:n 2 momentissa määrättyllä tavalla, säädetään:

- Kirkkolaki

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

4.2 Tasavallan presidentin asetuksen johtolause

Perusmalli

Tasavallan presidentin asetuksen johtolauseessa mainitaan vakiintuneen käytännön mukaan ensin päätöksentekijä (tasavallan presidentti) ja päätös sekä sen jälkeen se, minkä ministerin (ei ministeriön) esittelystä päätös on tehty, sekä tarkkaan yksilöity asetuksenantovaltuus.

Tasavallan presidentin alkuperäisen asetuksen johtolause

Lyhyttä johtolauseetta, jossa ei viitata mihinkään lakiin, käytetään silloin, kun kysymys on asetuksesta, joka annetaan suoraan perustuslain nojalla. Tällainen tasavallan presidentin asetus voidaan antaa vain perustuslain 95 §:n 1 momentin nojalla (valtiosopimusten voimaantulo). Vakiintuneen käytännön mukaan johtolauseessa ei yleensä viitata perustuslain säännöksiin.

Esimerkki 17

Perustuslain 95 §:n 1 momentin nojalla annettavan tasavallan presidentin johtolause

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty liikenne- ja viestintäministerin esittelystä, säädetään:

Erityisen valtuussäännöksen nojalla annettavan tasavallan presidentin asetuksen johtolause

Valtiosopimusten voimaan saattamista lukuun ottamatta tasavallan presidentin asetukset annetaan nykyisin erityisen asetuksenantovaltuuden nojalla. Tällöin johtolauseessa mainitaan laki, jonka nojalla asetus annetaan. Laki yksilöidään mainitsemalla sen nimike ja numero. Antopäivää ei mainita. Niin ikään mainitaan asetuksenantovaltuuden sisältävät lainkohdat, joihin nojaututaan. Tasavallan presidentin asetus annetaan harvoin yhtä useamman lainkohdan nojalla, minkä vuoksi useampia lainkohtia sisältä-

viä johtolauseita käsitellään valtioneuvoston asetusten johtolauseita koskevassa jaksossa 4.3.

Esimerkki 18

Tasavallan presidentin asetuksen johtolauseita

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä, säädetään julkisen arvonnannon osoituksista annetun lain (1215/1999) 2 §:n 1 momentin nojalla:

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty sisäasiainministerin esittelystä, säädetään Suomen Punaisesta Rististä annetun lain (238/2000) 3 §:n 3 momentin nojalla:

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty puolustusministerin esittelystä, säädetään puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 35 §:n 1 momentin nojalla:

Esittelevästä ministeristä käytetään johtolauseessa samaa nimikettä kuin valtioneuvoston vaihdoksesta tai valtioneuvostossa toimeenpannusta muutoksesta annetussa tasavallan presidentin avoimessa kirjeessä. ”Sama” ministeri voi esitellä asioita esimerkiksi yhtäältä ”sisäasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn maahanmuutto- ja eurooppaministerinä” sekä toisaalta ”valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerinä”. Tasavallan presidentin avoimet kirjeet julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

Alkuperäisen asetuksen kumoamis- tai muuttamisasetuksen johtolause

Hallitusmuodon 28 §:n nojalla annettua niin sanottua omaperäistä eli alkuperäistä asetusta voidaan muuttaa tai se kumota tasavallan presidentin asetuksella (Suomen perustuslain voimaantulojärjestelyistä annetun lain 4 §). Esimerkiksi hevoslautakunnasta annettu asetus (17/1996) on kumottu alkuperäisenä asetuksena tasavallan presidentin asetuksella (1556/2001). Tällaisissa tapauksissa asetuksen johtolause on seuraava:

Esimerkki 19

Vanhan alkuperäisen asetuksen kumoamisasetuksen ja muuttamisasetuksen johtolause

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn hallinto- ja kuntaministerin esittelystä,

muutetaan valtion virka-ansiomerkillä annetun asetuksen (166/1961) 9 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on asetuksessa 732/1988, seuraavasti:

Ahvenanmaan itsehallintolain 32 §:n nojalla annettavat sopimusasetukset

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 32 §:n mukaisilla sopimusasetuksilla voidaan valtakunnan hallinnolle kuuluvia asioita siirtää maakunnan viranomaiselle ja maakunnan hallintoon kuuluvia tehtäviä valtakunnan viranomaiselle. Sopimusasetuksen johtolauseessa viitataan Ahvenanmaan itsehallintolain 32 §:ään ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen suostumukseen.

Esimerkki 20

Ahvenanmaata koskevan sopimusasetuksen johtolause

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty oikeusministerin esittelystä, säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 32 §:n nojalla, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1556/1994 ja 69/2004, ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen suostumuksella:

4.3 Valtioneuvoston asetuksen johtolause

Perusmalli

Valtioneuvoston asetuksen johtolauseessa mainitaan ensin päätöksentekijä (valtioneuvosto) sekä sen jälkeen ministeriö, jonka esittelystä päätös on tehty, sekä tarkkaan yksilöity asetuksenantovaltuus. Tasavallan presidentin asetus annetaan tietyn ministerin esittelystä, mutta valtioneuvoston asetus tietyn ministeriön esittelystä. Perusmuodossaan valtioneuvoston asetuksen johtolause kuuluu:

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty maa- ja metsätalousministeriön esittelystä, säädetään elintarvikelain (23/2006) nojalla:

Jos valtioneuvoston asetus annetaan lain nojalla, johtolauseessa viitataan lakiin. Jos asetuksen johtolauseessa tulisi mainittavaksi yli kolme lainkohtaa, viitataan lakiin yleisesti. Enintään kolme lainkohtaa yksilöidään. Jos lainkohtaa, johon viitataan, on myöhemmin muutettu, asetuksen johtolauseessa mainitaan myös nämä muutokset. Muutokset yksilöidään samalla tavalla kuin muotoslain johtolauseessa. (Muutettavien lainkohtien yksilöinnistä ks. jakso 5.3.) Asetus saatetaan antaa myös useamman kuin yhden lain nojalla, jolloin ne kaikki samoin kuin tarvittaessa niiden asianomaiset lainkohdat mainitaan johtolauseessa.

Esimerkki 21

Valtioneuvoston asetuksen johtolauseita

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty ympäristöministeriön esittelystä, säädetään ympäristönsuojelulain (86/2000) 15 ja 17 §:n nojalla:

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty ympäristöministeriön esittelystä, säädetään kemikaalilain (744/1989) 43 §:n 1 momentin ja 44 §:n sekä jätelain (1072/1993) 5 §:n 1 momentin nojalla, sellaisina kuin niistä ovat kemikaalilain 43 §:n 1 momentti laissa 57/1999 ja 44 § laissa 1412/1992:

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty sisäasiainministeriön esittelystä, säädetään esitutkintalain (449/1987) 38 a §:n 5 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa 645/2003:

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty sisäasiainministeriön esittelystä, säädetään:

Viimeisen esimerkin asetus on annettu perustuslain nojalla. Perustuslain nojalla on annettu esimerkiksi valtioneuvoston asetus sisäasiainhallinnon palvelukeskuksesta (386/2005). Sisäasiainhallinnon palvelukeskus on perustuslain 119 §:n 2 momentissa tarkoitettu valtionhallinnon yksikkö, josta tässä tapauksessa voidaan säätää asetuksella – eli siis valtioneuvoston asetuksella.

4.4 Ministeriön asetuksen johtolause

Perusmalli

Ministeriön asetuksessa ei viitata esittelijään, vaan johtolause alkaa ilmaisulla: ”– – ministeriön päätöksen mukaan säädetään”, minkä jälkeen mainitaan asetuksenantovaltuus. Kuten tasavallan presidentin asetuksen ja valtioneuvoston asetuksen myös ministeriön asetuksen tulee perustua laissa olevaan valtuutukseen. Toisin kuin tasavallan presidentin tai valtioneuvoston asetus, ministeriön asetus ei voi olla suoraan perustuslakiin nojautuva asetus.

Esimerkki 22

Ministeriön asetuksen johtolauseita

Valtioneuvoston kanslian päätöksen mukaisesti säädetään valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 7 §:n 2 momentin ja 15 §:n 2 momentin nojalla:

Oikeusministeriön päätöksen mukaisesti säädetään kulluttajariitalautakunnasta annetun lain (8/2007) 25 §:n 1 momentin nojalla:

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti säädetään päihdehuoltolain (41/1986) 28 §:n 2 momentin ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 22 §:n 3 momentin nojalla, sellaisena kuin niistä on ensin mainittu laissa 280/2002:

Ministeriön ilmoituksen johtolause

Suomen säädöskokoelmasta annetun lain (188/2000) 4 §:n mukaan ministeriö voi erityisestä syystä päättää, että yleiseltä merkitykseltään vähäinen ministeriön asetus julkaistaan säädöskokoelman sijasta ministeriön määräyskokoelmassa. Säädöskokoelmassa on tällöin julkaistava kyseisen ministeriön ilmoitus asetuksen julkaisemistavasta. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi, missä asetus on yleisön saatavilla ja milloin asetus tulee voimaan.

Esimerkki 23

Ministeriön ilmoitus johtolauseineen

Maa- ja metsätalousministeriön ilmoitus

maa- ja metsätalousministeriön asetuksesta kasvinsuojeluaineen hyväksymisen hakemisesta ja hyväksymisestä sekä niihin liittyvistä menettelyistä annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö ilmoittaa Suomen säädöskokoelmasta annetun lain (188/2000) 4 §:n nojalla:

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut seuraavan asetuksen:

Asetuksen nimike	MMM:n määräys- kokoelman n:o	voimaantulo- antopäivä	päivä
MMMa kasvinsuojeluaineen hyväksymisen hakemisesta ja hyväksymisestä sekä niihin liittyvistä menettelyistä annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen muuttamisesta	8/08	21.5.2008	2.6.2008

Edellä mainittu asetus on julkaistu maa- ja metsätalousministeriön määräyskokoelmassa. Asetus on saatavissa maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta, osoite (Lapinlahdenkatu 1 B, Helsinki), PL 310, 00023 Valtioneuvosto, puhelin 020 772 005.

5 Muutossäädöksen johtolause

5.1 Muutossäädöksen johtolauseen rakenne

Muutossäädösten johtolauseissa noudatettavat perusperiaatteet (esimerkein)

Muutossäädösten johtolauseissa noudatettavat periaatteet käyvät yksinkertaistetussa muodossa ilmi seuraavista johtolauseista.

Esimerkki 24

Muutossäädösten johtolausemallit

Perustuslain muutos

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla,
muutetaan Suomen perustuslain 9 ja 38 § seuraavasti:

Perustuslainsäätämisyksikössä käsiteltävä lainmuutos

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla,
muutetaan valmiuslain (1080/1991) 11—13 § sekä *lisätään* lakiin uusi 12 a, 12 b ja 40 b—40 d § seuraavasti:

Lainmuutos

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan eläinsuojelulain (247/1996) 31 §,
muutetaan 2 §, 8 §:n 3 momentti, 19 §:n 3 momentti ja 54 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 54 §:n 2 momentti laissa 220/2003, sekä *lisätään* 7 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

Kirkkolain muutos

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan — — — seuraavasti:

Ahvenanmaan itsehallintolain muutos

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla, sekä Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumuksella, joka on tehty Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 69 §:n 1 momentis-

sa säädetyllä tavalla,
muutetaan — — — seuraavasti:

Tasavallan presidentin asetuksen muutos

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty sisäasiainministerin esittelystä,
muutetaan poliisin ansiorististä ja ansiomitalista annetun tasavallan presidentin asetuksen (1129/2000) 2 §:n 1 ja 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 1 momentti asetuksessa 223/2003, seuraavasti:

Valtioneuvoston asetuksen muutos

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty maa- ja metsätalousministeriön esittelystä,
muutetaan yhteismetsistä annetun valtioneuvoston asetuksen (163/2003) 1 §:n 2 momentti seuraavasti:

Ministeriön asetuksen muutos

Valtioneuvoston kanslian päätöksen mukaisesti
muutetaan valtioneuvoston kanslian työjärjestyksen (394/2007) 4 §:n 1 ja 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 9 §:n 2 momentti, 31 §, 33 §:n 1 momentti ja 34 §, sellaisena kuin niistä on 34 § osaksi asetuksessa 507/2007, sekä
lisätään 27 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Muutossäädöksen johtolauseen perusrakenne

(1. *kumotaan*, 2. *muutetaan*, 3. *lisätään*)

Kuten esimerkeistä käy ilmi, muutossäädöksen johtolause alkaa vastaavalla sanonnalla kuin uuden säädöksen johtolause. Säädökseen tehtävät muutokset ilmaistaan verbeillä *kumotaan*, *muutetaan* ja *lisätään*. Kumottavia, muutettavia taikka lisättäviä lainkohtia koskevat jaksot erotetaan havainnollisuuden vuoksi omiksi kappaleikseen, ja verbi kumotaan, muutetaan tai lisätään kursivoidaan. Näin tehdään, vaikka kyseessä olisi vain yhdenlainen muutos (muutetaan tai lisätään). Jos säädöksestä pelkästään kumotaan lainkohtia, siitä ei säädetä muutossäädöksellä vaan erityisellä kumoamissäädöksellä. Kumoamissäädöksistä ks. jakso 9.

Väliaikainen muuttaminen ja lisääminen ilmaistaan sanalla ”väliaikaisesti”, esimerkiksi: ”*muutetaan* verotililain (604/2009) 31 §:n 3 momentti ja väliaikaisesti 32 §:n 2 momentti seuraavasti:” ja ”*lisätään* väliaikaisesti 48 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1465/1994, 896/2001, 558/2005, 1128/2005 ja 1218/2006, uusi 8 momentti seuraavasti:”

Muutettavan säädöksen yksilöinti

Muutettava säädös yksilöidään mainitsemalla sen nimike ja numero. Päivää, jona säädös on annettu, ei enää tämän oppaan antamisesta alkaen mainita. Säädöksen numerossa käytetään vuosilukua täydellisenä (esimerkiksi 1991). Numero mainitaan myös ennen vuotta 1920 annetuista säädöksistä, jolloin numerona käytetään säädöskokoelman numeroa (ks. jakso 7), ja ennen säädöskokoelman perustamista (ennen vuotta 1860) annetuista säädöksistä vuosilukua. Numerotta jätetään vain perustuslaki ja vuoden 1734 lain kauppakaari, oikeudenkäymiskaari ja rakennuskaari.

Muutossäädöksen johtolauseen jaksot

Kun jaksoja on useampi kuin yksi, niiden keskinäinen järjestys määräytyy edellä sanotun järjestyksen ”kumotaan, muutetaan, lisätään” mukaisesti, ja jaksot erotetaan toisistaan ”ja” tai ”sekä” -sanalla tai, jos jaksoja on kolme, pilkulla sekä ”ja” tai ”sekä” -sanalla.

Loppusana: seuraavasti

Muutossäädöksen johtolause päättyy aina sanaan ”seuraavasti” ja kaksoispisteeseen.

5.2 Kumottavien ja muutettavien lainkohtien yksilöinti

Lainkohtien luetteleminen

Kumottavat ja muutettavat lainkohdat luetellaan johtolauseessa siinä järjestyksessä kuin ne ovat säädöksessä: nimike ensimmäisenä, pykälät numerojärjestyksessä, luku tai luvun otsikko omalla paikallaan, momentti asianomaisen pykälän kohdalla ja kohta asianomaisen pykälän ja momentin kohdalla.

Kumottava tai muutettava väliotsikko yksilöidään sitä seuraavan pykälän avulla, joten kumottaessa väliotsikko tai muutettaessa se johtolauseessa mainitaan seuraava pykälä väliotsikon jälkeen.

Esimerkki 25

Väliotsikko

- — 5 §:n edellä oleva väliotsikko
- — § ja sen edellä oleva väliotsikko

Muutettaessa väliotsikko itse säädöstekstiin otetaan väliotsikkoa seuraava pykälä tai sen osa vain, jos pykälä tai sen osa muutetaan.

Lainkohtien luettelon kirjoitusohjeita

Pykälänmerkkiä ei luettelossa käytetä turhaan.

Esimerkki 26

Pykälänmerkin käyttäminen

2, 5 ja 6 § (ei: 2 §, 5 § ja 6 §)

Jos luettelossa on vähintään kolme peräkkäistä pykälää, käytetään ajatusviivaa.

Esimerkki 27

Ajatusviivan käyttäminen

2—4 § (ei: 2, 3 ja 4 §)

2 ja 3 § (ei: 2—3 §)

Jos luetteloon sisältyy niin sanottuja a-pykäliä, esimerkiksi 2 a §, 3 b §, niitä ei voida korvata ajatusviivalla, vaan ne mainitaan erikseen. Kirjaimin merkittyjen pykälien ”väliin jäävät” kirjaimin merkityt pykälät kuitenkin korvataan ajatusviivalla, esimerkiksi 4 a—4 d § (ei 4 a, 4 b, 4 c ja 4 d §).

Esimerkki 28

Kirjaimin merkityt pykälät luettelossa

12—14, 14 a, 15—17, 17 a—17 c, 18, 18 a ja 18 b §

(ei: 12—18 b §)

Jos kumotaan tai muutetaan kokonainen luku, luettelossa puhutaan kyseisestä luvusta eikä sen yksittäisistä pykälästä.

Esimerkki 29

Kokonainen luku luettelossa

2 §, 4 §:n 3 momentti, 4 luku ja 82 §
(juoksevasti numeroidut pykälät)

1 luvun 3 §, 4 luvun 1 §:n 2 momentti ja 5 luku
(luvuittain numeroidut pykälät)

Lainkohdista käytetään yksikkömuotoa.

Esimerkki 30

Yksikkö lainkohtia lueteltaessa

2, 3 ja 7 § 2—4 momentti 1 ja 3 luku

Vain toisenkielisen sanamuodon muuttaminen

Toisinaan on tarpeen muuttaa vain lainkohdan suomen- tai ruotsinkielistä sanamuotoa. Tämä yksilöidään johtolauseessa.

Esimerkki 31

Vain toisenkielisen sanamuodon muuttaminen

Valtioneuvoston asetus

tekijänoikeusasetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä,

muutetaan tekijänoikeusasetuksen (574/1995) 1 §:n johdantokappaleen ruotsinkielinen sanamuoto, 2 §:n 1 momentin johdantokappaleen ruotsinkielinen sanamuoto ja 2 kohta sekä 2 momentin johdantokappaleen ruotsinkielinen sanamuoto, 3 §:n johdantokappaleen ruotsinkielinen sanamuoto sekä 4 §, sellaisina kuin ne ovat asetuksessa 1036/2005, seuraavasti:

Laki

valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain (423/1988) 2 §,

muutetaan lain nimikkeen ja 1 luvun otsikon suomenkielinen sanamuoto sekä 3, 4, 7, 15 ja 16 §, 18 §:n 1 momentti sekä 21 ja 22 § sekä

lisätään lakiin uusi 3 a § seuraavasti:

Säädöstekstiin otetaan tällaisissa tapauksissa vain muutettava sanamuoto, ei toisen kielen muuttamatta jätettävää sanamuotoa.

5.3 Aikaisemmin muutetut lainkohdat

Muutosten mainitseminen

Kumottavien tai muutettavien lainkohtien luettelemisen jälkeen mainitaan niihin aikaisemmin tehdyt, vielä vaikuttavat muutokset. Näin tehdään muun muassa sen vuoksi, että sama lainkohta voi olla olemassa useammassa eri muodossa, esimerkiksi jostakin pykälästä voi olla samanaikaisesti olemassa sen voimassa oleva sanamuoto ja sen tuleva, muutettu sanamuoto, joka ei vielä ole tullut voimaan. Pykälästä voi niin ikään olla ole-

muoto, joka ei vielä ole tullut voimaan. Pykälästä voi niin ikään olla olemassa pysyvä sanamuoto ja väliaikainen, määräajan voimassa oleva sanamuoto. Lainkohtien muutosten mainitsemisella johtolauseessa yksilöidään, mitä lainkohdan versiota muutetaan. Tieto on tarpeen niin lainsäätäjälle kuin säädöksen tuleville soveltajille. Lisäksi tieto aikaisemmista muutoksista on tärkeä paitsi historioitsijoille myös lainvalmistelijoille näiden selvittäessä säännösten taustoja.

Muutosluetteloissa käytetään tasavallan presidentin, valtioneuvoston ja ministeriön asetuksista nimitystä *asetus*, koska asetustyyppi mainitaan jo johtolauseen alussa.

Muutoksia koskevan jakson alussa käytettävät sanonnat

”Sellaisena”, ”sellaisina”

Kumottavien ja muutettavien lainkohtien myöhempiä muutoksia koskeva jakso erotetaan omaksi kappaleekseen, jollei se ole vain rivin tai parin mittainen. Myös muutoksia koskevassa jaksossa käytetään yhtenäisiä sanontoja. Jakson aloituksessa käytetään tapauksen mukaan jotakin seuraavasta neljästä sanonnasta:

—, sellaisena kuin se on —,

Sanontaa käytetään, kun kumotaan tai muutetaan yksi lainkohta, jota on aikaisemmin muutettu.

—, sellaisina kuin ne ovat, —

Sanontaa käytetään, kun kumotaan tai muutetaan vähintään kaksi lainkohtaa, joita kaikkia on aikaisemmin muutettu.

—, sellaisena kuin niistä on —

Sanontaa käytetään, kun kumotaan tai muutetaan vähintään kaksi lainkohtaa, joista yhtä on aikaisemmin muutettu.

—, sellaisina kuin niistä ovat —

Sanontaa käytetään, kun muutetaan tai kumotaan useampi lainkohta, joista useampaa kuin yhtä, mutta ei kaikkia on aikaisemmin muutettu.

Muutosten laadun yksilöinti

(laissa, laeissa, osaksi laissa, osaksi laeissa)

Muutoksen laatua yksilöitäessä käytetään erityyppisiä muutoksia kuvattaessa seuraavia sanontoja:

— laissa / asetuksessa —

Sanontaa käytetään, kun lainkohdan muutettu sanamuoto käy ilmi kokonaisuudessaan yhdestä muutossäädöksestä.

— — laeissa / asetuksissa — —

Sanontaa käytetään, kun lainkohdasta ei ole jäljellä mitään alkuperäistä, mutta muutettava sanamuoto käy ilmi kahdesta tai useammasta muutossäädöksestä.

— — osaksi laissa / osaksi asetuksessa — —

Sanontaa käytetään, kun lainkohtaa on osaksi muutettu (esimerkiksi pykälästä muutettu osa momenteista tai kohdistä taikka momentista osa kohdistä) jollakin myöhemmällä muutossäädöksellä ja kun osa lainkohdasta on säilynyt alkuperäisessä asussaan.

— — osaksi laeissa / osaksi asetuksissa — —

Sanontaa käytetään vastaavissa tapauksissa kuin edellistä, jos myöhempiä muutoksia on kahdessa tai useammassa muutossäädöksessä.

Johtolauseen viittaukset muutossäädöksiin

Myös muutossäädökset yksilöidään pelkästään säädöksen numerolla mainitsematta päivää, jona muutossäädös on annettu. Säädöksen numeroa ei tässä yhteydessä panna sulkeisiin.

Esimerkki 32

Muutossäädöksen yksilöiminen

— — 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa
956/2001, — —

Koska säädöskokoelmassa julkaistuja säädöksiä ei ennen vuotta 1920 numeroitu säädöksittäin, ennen vuotta 1920 ilmestyneissä säädöskokoelmissa voi olla useampia samannumeroisia lakeja. Koska viittaukset vanhempiin säädöksiin ovat käymässä yhä harvinaisemmiksi ja koska viittauksessa tarkoitettu lainmuutos ilmenee asiayhteydestä ilman sekaantumisen vaaraa, ennen vuotta 1920 annetuista säädöksistä ei käytetä erityissanontoja.

Luvun yksilöiminen

Kun kumotaan tai muutetaan kokonainen luku taikka kun lukuun lisätään pykälä tai pykälä, lukua ja siihen myöhemmin tehtyjä muutoksia ei yleensä erikseen yksilöidä johtolauseessa.

Poikkeuksia on kaksi:

- 1) Luku yksilöidään, jos siitä on olemassa pysyvä ja väliaikainen sanamuoto ja jompikumpi kumotaan tai muutetaan kokonaisuudessaan taikka jompaankumpaan lisätään pykälä tai pykälä.

Tällöin kerrotaan, kumpi luku, pysyvä vai väliaikainen, kumotaan tai muutetaan taikka kumpaan lukuun, pysyvään vai väliaikaiseen, pykälä tai pykälä lisätään.

- 2) Luku yksilöidään, jos se on lisätty säädökseen myöhemmin ja se kumotaan tai muutetaan kokonaisuudessaan.

Tässä tapauksessa luku yksilöidään mainitsemalla se säädös, jolla luku on lisätty.

Jos luku 1 tai 2 kohdassa sanotun mukaisesti yksilöidään, harkinnan mukaan voidaan mainita myös lukuun myöhemmin tehdyt muutokset. Varsinkin kumottaessa kokonainen luku myöhemmin tehtyjen muutosten mainitsemisella ei kuitenkaan liene informaatioarvoa.

Esimerkki 33

Myöhemmin lisätyn luvun yksilöiminen

— — *kumotaan* 3 a luku, sellaisena kuin se on laissa
716/2002, — —

Muutosten ryhmittely

Aikaisempia muutoksia koskevassa johtolauseen jaksossa muutokset ryhmitellään lähtökohtaisesti samalla tavalla kuin kumottavat ja muutettavat säännökset, mutta ensiksi esiintyvän muutosviittauksen yhteyteen otetaan myös kaikki jäljempänä tulevat säännökset, joihin sama viittaus sopii. Jos muutossäädöksiä tulee mainittavaksi samassa yhteydessä useampia, ne luetellaan ikäjärjestyksessä. Enää ei johtolauseessa jo aiemmin mainittuun muutossäädökseen viitattaessa käytetä ilmaisua ”mainitussa” tai ”viimeksi mainitussa”, vaan ilmoitetaan pelkästään muutossäädöksen säädösnumero.

Jaksoon 5.5 on koottu esimerkkejä muutossäädösten johtolauseista. Seuraavassa kuitenkin havainnollistetaan edellä selostettuja kirjoitusohjeita muutamalla esimerkillä.

Esimerkki 34

Havaintoesimerkkejä muutossäädösten johtolauseessa käytettävistä kirjoitus-tavoista

— — *kumotaan* — — 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on asetuksessa 1136/1992, sekä — —

— — *muutetaan* 1 §:n 2 momentin 1 kohta, 2 §:n 2 momentti, 3 §, 5 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta sekä 2 momentti ja 8 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 2 momentin 1 kohta laissa 20/1994, 2 §:n 2 momentti laissa 703/1985 sekä 5 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta laissa 286/1993, — —

— — *muutetaan* — — 3 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat asetuksessa 742/1987, — —

— — *kumotaan* — — 7 a ja 13 b §, sellaisina kuin ne ovat laissa 389/1968, ja

muutetaan 1 §:n 3 momentti, 12 §:n 6 momentti, 13 a § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 14 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 389/1968, — —

— — *kumotaan* — — 292 §:n 3 momentti sekä 302 ja 334 §,

sellaisina kuin ne ovat, 292 §:n 3 momentti ja 302 § laissa 321/1972 sekä 334 § laissa 977/1992,

muutetaan 292 §:n 2 momentti, 293, 303 ja 306 §, 312 §:n 3 momentti, 314 a, 318 ja 319 §, 320 §:n 1 momentti, 323 ja 324 §, 327 §:n 2 momentti, 330—333 ja 335 §, 336 §:n 3 momentti ja 348 c §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 292 §:n 2 momentti, 306, 319, 323, 324, 330 ja 331 § laissa 321/1972, 293 § laeissa 263/1979 ja 500/1991, 303 ja 332 § laeissa 321/1972 ja 52/1975, 312 §:n 3 momentti, 314 a §, 320 §:n 1 momentti, 335 §, 336 §:n 3 momentti ja 348 c §:n 3 momentti laissa 977/1992, 318 § laeissa 977/1992 ja 321/1972 sekä 333 § laeissa 509/1984 ja 977/1992, sekä — —

Muutosten ryhmitelmän laatiminen

Muutosten ryhmitelmän laatiminen käy kätevästi kokoamalla muutokset taulukoiksi. Taulukkoon merkitään allekkain numerojärjestyksessä kumottavat ja muutettavat lainkohdat sekä ne lainkohdat, joihin lisätään uusia säännöksiä, ja kunkin lainkohdan viereen merkitään, missä muodossa se on. Tämän jälkeen taulukon perusteella voidaan suhteellisen vähällä vaivalla ryhmitellä muutokset ja laatia muutoksia koskeva jakso.

Esimerkki 35

Muutosten ryhmitelmä

muutetaan 1—5 §, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 12 §:n 2 momentti, 14 §, 15 §:n 1 ja 3 momentti, 15 a, 16 ja 18—21 §, 22 §:n 1 ja 2 momentti, 23, 29—33 ja 35 §, 36 §:n 2 momentti, 37 ja 38 § sekä 39 §:n 1 ja 2 momentti,

1 §	osaksi alkuperäinen, osaksi muutettu laeilla 820/1989 ja 588/1994
2 §	alkuperäinen
3 §	muutettu kokonaan lailla 820/1989
4 §	osaksi alkuperäinen, osaksi muutettu lailla 820/1989
5 §	alkuperäinen
7 §:n 1 momentti	alkuperäinen
8 §:n 1 momentti	alkuperäinen
12 §:n 2 momentti	alkuperäinen
14 §	alkuperäinen
15 §:n 1 momentti	muutettu kokonaan lailla 820/1989
15 §:n 3 momentti	muutettu kokonaan lailla 588/1994
15 a §	muutettu kokonaan lailla 820/1989
16 §	osaksi alkuperäinen, osaksi muutettu lailla 820/1989
18 §	muutettu kokonaan lailla 588/1994
19 §	alkuperäinen
20 §	osaksi alkuperäinen, osaksi muutettu lailla 89/1999
21 §	alkuperäinen
22 §:n 1 momentti	alkuperäinen
22 §:n 2 momentti	alkuperäinen
23 §	osaksi alkuperäinen, osaksi muutettu lailla 89/1999

29 §	alkuperäinen
30 §	osaksi alkuperäinen, osaksi muutettu lailla 128/1977
31 §	alkuperäinen
32 §	osaksi alkuperäinen, osaksi muutettu lailla 820/1989
33 §	osaksi alkuperäinen, osaksi muutettu lailla 89/1999
35 §	alkuperäinen
36 §:n 2 momentti	alkuperäinen
37 §	alkuperäinen
38 §	muutettu kokonaan lailla 588/1994
39 §:n 1 momentti	muutettu kokonaan lailla 588/1994
39 §:n 2 momentti	alkuperäinen

sellaisina kuin niistä ovat 1 § osaksi laeissa 820/1989 ja 588/1994, 3 §, 15 §:n 1 momentti ja 15 a § laissa 820/1989, 4, 16 ja 32 § osaksi laissa 820/1989, 15 §:n 3 momentti, 18 ja 38 § sekä 39 §:n 1 momentti laissa 588/1994, 20, 23 ja 33 § osaksi laissa 89/1999 sekä 30 § osaksi laissa 128/1977,

5.4 Lainkohtien lisääminen

Lisättävän lainkohdan paikan yksilöiminen

Lisätään-jaksossa mainitaan, mihin uusi lainkohta lisätään. Uusi luku tai pykälä lisätään lakiin (tai asetukseen). Jos pykälät on numeroitu luvuittain, kuten rikoslaki tai asuntokauppalaki, uusi pykälä lisätään kuitenkin tiettyyn lukuun. Uusi momentti lisätään tiettyyn pykälään. Kohta lisätään tiettyyn momenttiin, mutta jos pykälässä on vain yksi momentti, kohta lisätään pykälään.

Esimerkki 36

Lainkohdan lisääminen

lisätään 3 §:ään uusi 2 momentti

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi asetuksessa 534/1997, uusi 8 kohta

lisätään 2 §:n 1 momenttiin uusi 6 kohta

lisätään 3 lukuun uusi 8 §

lisätään lakiin uusi 6 a §

Väliotsikon lisääminen

Lisättävän väliotsikon paikka ilmoitetaan kertomalla, minkä pykälän edelle väliotsikko lisätään.

Esimerkki 37

Lainkohtien ja väliotsikon lisääminen

— — *lisätään* lakiin uusi 9 a—9 f § ja niiden edelle uusi väliotsikko, 10 §:ään uusi 3 momentti ja 12 §:ään uusi 3 momentti — —

— — *lisätään* lakiin uusi 56 g ja 59 a § sekä kummankin edelle uusi väliotsikko — —

Jos pykälää, jonka edelle väliotsikko lisätään, ei samassa muutossäädöksessä muuteta, väliotsikon paikka osoitetaan säädöstekstissä kirjoittamalla näkyviin väliotsikkoa seuraavan pykälän numero ilman pykälän otsikkoa ja merkitsemällä pykälän numeron alle palstan levyinen katkoviiva.

Esimerkki 38

Väliotsikon paikka säädöstekstissä

— — *muutetaan* 18 §:n edellä oleva väliotsikko ja 18 a §
— — seuraavasti:

Käräjäoikeuden kanslia, istuntopaikka ja osastot

18 §

18 a §

Käräjäoikeudessa voi olla toimintayksikköinä osastoja. Osasto voidaan perustaa eri lainkäyttöasioissa tarvittavan asiantuntemuksen ja käsittelyn sujumuuden turvaamiseksi. Tässä momentissa tarkoitettuna osaston perustami-

sesta ja lakkauttamisesta määrätään käräjäoikeuden työjärjestyksessä.

Osasto voidaan perustaa myös, jotta turvataan virka-alueen suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan. Tässä momentissa tarkoitetun osaston perustamisesta ja lakkauttamisesta päättää oikeusministeriö.

Lainkohdan lisääminen kumotun lainkohdan tilalle

Jos säädöksestä on kumottu jokin luku tai pykälä taikka pykälästä tietty momentti tai kohta, kumotun tilalle voidaan lisätä uusi vastaava lainkohta, mutta johtolauseessa on tällöin mainittava kumoamisesta.

Esimerkki 39

Pykälän lisääminen kumotun pykälän tilalle

— — *lisätään* — — lakiin siitä lailla 509/1984 kumotun 317 §:n tilalle uusi 317 § — —

Lukujen, pykälien ja kohtien lisääminen a, b, c lukuna, pykälänä tai kohtana (Kielto siirtää lukuja, pykäläiä tai kohtia)

Säädökseen lisättävät lainkohdat, jotka numeroidaan, kuten luvut, pykälät ja kohdat, lisätään niin sanottuina a lukuina, a pykälinä tai a kohtina.

Esimerkki 40

Lainkohdan lisääminen numeroitujen lainkohtien väliin

2 a luku 5 a ja 5 b § 7 a—7 f kohta

Lukuja, pykäläiä tai kohtia ei tästä syystä siirretä tilan saamiseksi uudelle lainkohdalle. Siirtäminen saattaa poikkeuksellisesti kuitenkin tulla kysymykseen, esimerkiksi jos 2 luvun ja 2 a luvun väliin on lisättävä uusi luku.

Koska säädöksen voimassaolo on sen voimaantulosäännöksen varassa, voimaantulosäännöstä ei voi kumota. Voimaantulosäännöstä saatetaan tästä syystä joskus joutua siirtämään, jos sen edelle halutaan jälkeinpäin lisätä niin monta uutta pykälää (a-pykälää), että kirjaimet eivät riitä tai että kirjaimella varustettujen pykälien määrä muuten olisi kohtuuttoman suuri (ei: 30 a—30 y §).

Uuden kohdan lisääminen viimeiseksi kohdaksi

Jos uutta kohtaa ei voi lisätä a kohtana tai vastaavana, vaan se halutaan lisätä viimeiseksi kohdaksi, edellä olevia kohtia on muutettava niin, että kohtien väliin ei jää pistettä ja että toiseksi viimeisen kohdan perässä mahdollisesti oleva sidesana (ja, sekä, tai, taikka) tulee oikealle paikalleen.

Momenttien lisääminen aikaisempien momenttien edelle

Koska momenteja ei numeroida, momenteja saatetaan joutua siirtämään, jos olemassa olevien momenttien edelle tai väliin lisätään uusi momentti. Tämä ilmaistaan johtolauseessa esimerkiksi seuraavasti:

Esimerkki 41

Momentin lisääminen aikaisempien momenttien edelle tai väliin

— — *lisätään* 6 §:ään uusi 1 momentti, jolloin nykyinen 1 ja 2 momentti siirtyvät 2 ja 3 momentiksi, — —

— — *muutetaan* 2 §:n 2 momentti sekä *lisätään* 2 §:ään uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti ja nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi, — —

Ilmaisu *muutettu 2 momentti* viittaa jälkimmäisessä esimerkissä siihen, että samassa yhteydessä muutetaan pykälän 2 momentti.

Suositus välttää momenttien siirtämistä

Koska momenttien siirtäminen vaikeuttaa kokonaisuuden hahmottamista ja saattaa aiheuttaa tulkintavaikeuksia, momenttien siirtämisen asemesta tulee ensisijaisesti pyrkiä muuttamaan koko pykälä, jollei tiettyjen momenttien jättämiselle säätämistoimen ulkopuolelle ole mitään erityisiä syitä. Jos momenttia kuitenkin on siirretty, katsotaan siirretyn momentin siihen myöhemmin viitattaessa olevan siinä laissa, jolla se on siirretty. Jos esimerkiksi jokin momentti on lisätty pykälään 2 momentiksi lailla 111/1993 ja siirretty 3 momentiksi lailla 222/1994, sen sanotaan johtolauseessa olevan *laissa 222/1994*, ei ”laissa 111/1993 ja 222/1994”.

Momentin kumoamisen vaikutus

Kun pykälästä kumotaan momentti, sen jäljessä olevia momenteja ei siirretä eikä niiden myöskään tulkita siirtyneen kumoamisen johdosta pienempinumeroisiksi. Jos esimerkiksi kolmimomenttisesta pykälästä kumotaan 2 momentti, jäljelle jääneet momentit ovat edelleen 1 ja 3 momentti. Jos tällaisia aukkoja ei haluta jättää pykäliin, momentin kumoamisen asemesta on muutettava pykälä kokonaisuudessaan.

Pykälän tai momentin muutosten yksilöinti lisättäessä siihen uusia lainkohtia

Jos pykälä, johon lisätään uusi momentti tai kohta, tai momentti, johon lisätään uusi kohta, on muutetussa muodossa, aikaisemmat muutokset mainitaan noudattaen samoja periaatteita kuin edellä on sanottu jaksossa 5.3 Aikaisemmin muutetut lainkohdat. Näitä viittauksia aikaisempiin muutok-

siin ei kuitenkaan sijoiteta omaksi jaksokseen, vaan viittaus sijoitetaan kysymyksessä olevan pykälän tai momentin yhteyteen.

Esimerkki 42

Momentin lisääminen muutettuun pykälään

— — *lisätään* 18 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 686/1986, uusi 5 momentti, 27 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 686/1986, uusi 2 momentti ja 38 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Momentin ”lisääminen” tai ”kumoaminen” muutettaessa koko pykälä

Kun pykälään, jonka kaikkia osia muutenkin muutetaan, lisätään momentti tai momenteja taikka siitä poistetaan momentti tai momenteja, tämä ilmaistaan johtolauseessa koko pykälän muutoksena.

Esimerkki 43

Momentin ”lisääminen” ja ”kumoaminen” muutettaessa koko pykälä

muutetaan 13 §
(Ei: ”*muutetaan* 13 §:n 1 ja 2 momentti sekä *lisätään* 13 §:ään uusi 3 momentti”, jos muutettavassa pykälässä on vain kaksi momenttia)

muutetaan 8 §
(Ei: ”*kumotaan* 8 §:n 1 momentti ja *muutetaan* 8 §:n 2 momentti”, jos muutettavassa pykälässä on vain kaksi momenttia)

5.5 Esimerkkejä muutossäädösten johtolauseista

Seuraavat esimerkit ovat voimassa olevasta laista, mutta tämän oppaan myötä muuttuvan viittauskäytännön vuoksi niistä on jätetty pois alkuperäisen säädöksen päiväys.

Esimerkeistä on myös poistettu sanat ”mainitussa” ja ”mainituissa”.

Esimerkki 44

Kumoaminen, muuttaminen ja lisääminen

L a k i

eläinsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan eläinsuojelulain (247/1996) 31 §,
muutetaan 2 §, 8 §:n 3 momentti, 19 §:n 3 momentti ja

54 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 54 §:n 2 momentti laissa 220/2003, sekä
lisätään 7 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

L a k i

käräjäoikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan käräjäoikeuslain (581/1993) 18 §:n 2 momentti,
muutetaan 18 §:n edellä oleva väliotsikko ja 21 §, sellaisena kuin niistä on 21 § osaksi laissa 1182/2000, sekä
lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 549/1994 ja 210/2000, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, sekä lakiin uusi 12 a, 12 b ja 18 a—18 c § seuraavasti:

L a k i

sähköturvallisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sähköturvallisuuslain (410/1996) 4 §:n 4 kohta ja 13 §:n 3 momentti,
muutetaan 2 §:n 3 momentti, 4 §:n 3, 7, 13 ja 14 kohta, 9 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 momentti, 14 §:n 1 momentti, 15 §:n 1 momentti, 26 §, 27 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 kohta sekä 3 momentti, 28 §:n 2 momentin 2 kohta, 33 §:n 3 momentti, 33 a § ja 47 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 13 ja 14 kohta laissa 220/2004 sekä 27 §:n 3 momentti ja 33 a § laissa 913/2002, sekä
lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 220/2004, uusi 1 a ja 15—20 kohta, 5 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 5 a luku seuraavasti:

L a k i

asuntokauppalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan asuntokauppalain (843/1994) 2 luvun 4 §:n 4 momentti, 11 §:n 2 momentti, 16 §:n 2 momentti, 19 b §:n 4 momentti ja 24 §, 4 luvun 22 §:n 3 momentti ja 39 § sekä 6 luvun 6 §,
 sellaisena kuin niistä on 2 luvun 19 b §:n 4 momentti laissa 941/1997,
muutetaan 1 luku, 2 luvun otsikko, 1 ja 3 §, 4 §:n otsikko ja 1 momentti, 5—7 §, 8 §:n 2 momentti, 11 §:n 1

momentti, 12 §, 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 3 momentti, 15 §:n 4 momentti, 17 ja 18 §, 19 §:n 1 momentti, 19 a §:n 2 momentti, 19 b §:n 1 momentti, 20 §:n 1 momentti, 21 §:n 1 momentti, 22 §:n 1 momentti ja 23 §, 3 luvun otsikko, 1—3 §, 4 §:n otsikko ja 1 momentti sekä 6 §:n otsikko ja 1 momentti, 4 luvun 1 ja 3 §, 4 §:n 2 ja 3 momentti, 5 §:n 4 momentti, 15 §:n 1 momentin 2 kohta, 18 §:n 1 ja 2 momentti, 19 §:n 2 momentti, 22 §:n 2 momentti, 23 §:n 1 momentti, 25 §:n 2 momentti, 27 §:n 2 ja 3 momentti, 28 §:n 2 momentti, 29 §:n 3 momentti, 30 ja 36 §, 5 luvun 3 §:n 2 momentin 2 kohta, 4 §:n 1 momentti ja 5 § sekä 6 luvun 1, 14, 16, 18 ja 20 §, 25 §:n 2 momentti, 26 ja 27 § sekä 28 §:n 1 ja 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 8 §:n 2 momentti laissa 317/2001 sekä 2 luvun 19 a §:n 2 momentti ja 19 b §:n 1 momentti sekä 4 luvun 18 §:n 1 ja 2 momentti laissa 941/1997, sekä

lisätään 2 lukuun uusi 1a—1c, 4 a, 6 a, 11 a, 11 b, 17 a, 18 a, 18 b, 19 c, 23 a ja 23 b §, 3 lukuun uusi 3 a §, 4 lukuun uusi 3 a, 17 a, 18 a ja 18 b §, 4 luvun 25 §:ään uusi 3 momentti, 6 luvun 5 §:ään uusi 5 momentti sekä 7 lukuun uusi 2 a § ja sen edelle uusi väliotsikko, uusi 5 § ja sen edelle uusi väliotsikko, uusi 6 § ja sen edelle uusi väliotsikko sekä uusi 7 § seuraavasti:

Esimerkki 45

Kumoaminen ja muuttaminen

L a k i

toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 7 a §:n 2 momentti ja 7 c §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1218/2005, sekä

muutetaan 7 b §:n 1 kohta ja 7 c §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 1218/2005, seuraavasti:

L a k i

rikoslain 51 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rikoslain (39/1889) 51 luvun 7 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1526/2001, sekä

muutetaan 51 luvun 1 §:n 2 momentti ja 3 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 300/2005, seuraavasti:

L a k i**säätiölain 12 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan säätiölain (109/1930) 12 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 942/1994, sekä
muutetaan 12 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 942/1994, seuraavasti:

Esimerkki 46

Kumoaminen ja lisääminen

L a k i**varainsiirtoverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan varainsiirtoverolain (931/1996) 15 §:n 5 ja 6 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 979/1999, sekä
lisätään lakiin uusi 15 a § seuraavasti:

Esimerkki 47

Yhden pykälän muuttaminen

L a k i**työeläkevakuutusyhtiöstä annetun lain 29 e §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työeläkevakuutusyhtiöstä annetun lain (354/1997) 29 e §, sellaisena kuin se on laissa 419/2003, seuraavasti:

L a k i**rikoslain 45 luvun 27 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 45 luvun 27 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1118/2000, seuraavasti:

Esimerkki 48

Kahden pykälän muuttaminen

L a k i

**pysäköintivirhemaksusta annetun lain 7 ja 9 §:n
muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pysäköintivirhemaksusta annetun lain
(248/1970) 7 §:n 1 momentti ja 9 §, sellaisena kuin niistä
on 7 §:n 1 momentti laissa 969/2001, seuraavasti:

Esimerkki 49

Momentin lisääminen pykälään

L a k i

yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään yritys- ja yhteisötietolain 14 §:ään, sellaisena
kuin se on osaksi laissa 909/2006, uusi 4 momentti seu-
raavasti:

Esimerkki 50

Pelkkä lainkohdan kumoaminen

L a k i

**velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain 6
§:n 1 momentin 6 kohdan kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan velkojien maksunsaantijärjes-
tyksestä annetun lain (1578/1992) 6 §:n 1 momentin 6
kohta, sellaisena kuin se on laissa 787/2004.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

Esimerkki 51
Pykälien lisääminen

Laki

maa-aineslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään maa-aineslakiin (555/1981) uusi 5 a ja
16 b § seuraavasti:

6 Sädöksen alkusäännökset

6.1 Lain alkusäännös

Laki voidaan aloittaa suoraan keskeisellä aineellisoikeudellisella säännöksellä. Usein lain alkuun kuitenkin halutaan ottaa jokin erityinen alkusäännös, jossa kerrotaan, mistä laissa säädetään (nimilappusäännös), taikka jossa määritellään lain soveltamisala taikka tavoite tai tarkoitus.

Suosittelavaa on aloittaa laki aineellisella säännöksellä. Siten jäntevöitetään tekstiä ja vältetään ne ongelmat, joita esimerkiksi tavoitesäännöksiin saattaa liittyä.

Esimerkki 52

Lain aloitus keskeisellä aineellisella säännöksellä

Lapsella on oikeus riittävään elatukseen.
(laki lapsen elatuksesta, 704/1975)

Valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa.
(laki julkisista hankinnoista, 348/2007)

Korkein hallinto-oikeus käyttää ylintä tuomiovaltaa hallintolainkäyttöasioissa.
(laki korkeimmasta hallinto-oikeudesta, 1265/2006)

Oikeudenkäynti ja oikeudenkäyntiasiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.
(laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa, 370/2007)

Kadonnut henkilö voidaan julistaa kuolleeksi tuomioistuimen tai maistraatin päätöksellä siten kuin tässä laissa säädetään.

(laki kuolleeksi julistamisesta, 127/2005)

Kahden samaa sukupuolta olevan 18 vuotta täyttäneen henkilön parisuhde voidaan rekisteröidä siten kuin tässä laissa säädetään.

(laki rekisteröidystä parisuhteesta, 950/2001)

Velallinen, joka ei kykene vastaamaan veloistaan, voidaan asettaa konkurssiin siten kuin tässä laissa säädetään.

(konkurssilaki, 120/2004)

Usein lain alkusäännös on pelkkä lain sisällön ”nimilappu”. Tällainen säännös kirjoitetaan muotoon *tässä laissa säädetään siitä ja siitä*. Aikaisemmin käytettyä juhlamuotoisempaa sanontaa ”siitä ja siitä on voimassa, mitä tässä laissa säädetään” ei käytetä.

Esimerkki 53

Lain aloitus ”nimilapulla”

Tässä laissa säädetään yleisistä kielitutkiinnoista ja niiden järjestämisestä.

(laki yleisistä kielitutkiinnoista, 964/2004)

Tässä laissa säädetään valtion virkasuhteesta.

(valtion virkamieslaki, 750/1994)

Tässä laissa säädetään mahdollisuudesta määrätä ratti-juopumukseen syyllistyneelle ehdollinen ajokielto yhdistettynä ajo-oikeuden valvontaan (*valvottu ajo-oikeus*).

(laki alkoholilla valvotun ajo-oikeuden kokeilemisestä, 360/2005)

Tässä laissa säädetään ihmisen ruumiin hautaamisesta ja tuhkaamisesta, tuhkan käsittelystä sekä hautausmaan ja yksityisen haudan perustamisesta, ylläpidosta, hoitamisesta ja lakkauttamisesta sekä krematorion perustamisesta.

(hautausoimilaki, 457/2003)

Lain alkusäännöksessä voidaan myös suoraan määritellä lain tarkoitus tai tavoite. Tavoitesäännöksiin liittyy kuitenkin ongelmia sen takia, että ne eivät ole velvoittavia samalla tavalla kuin tavanmukaiset säännökset ja saattavat siitä syystä hämärtää käsitystä lain merkityksestä. Lisäksi ne ovat helposti tarpeettoman mahtipontisia ja antavat kaikki ongelmat poistavaa kuvaa lain vaikutuksista.

Tavoitesäännöksiin onkin suhtauduttava hyvin pidättyvästi. Jos niitä otetaan lakiin, ne on kirjoitettava muotoon, josta käy selvästi ilmi, että kysymys on tavoitesäännöksistä. Erityisesti on varottava sitä, että tavoitesäännökset voitaisiin sekoittaa velvoittaviin säännöksiin. Tavoitesäännöstä ei esimerkiksi saa kirjoittaa muotoon ”jokaisella tulee olla hänen tarpeitaan vastaava asunto” vaan esimerkiksi muotoon *asunto-olojen kehittämisen tavoitteena on, että jokaisella on hänen tarpeitaan vastaava asunto*.

Esimerkki 54

Tavoitesäännöksiä alkusäännöksinä

Tämän lain tarkoituksena on varmistaa, että eläimiä pidetään ja käytetään koe-eläintoiminnassa vain tarpeellisista ja tärkeistä syistä.

(laki koe-eläintoiminnasta, 62/2006)

Tämän lain tarkoituksena on tukea Suomessa asuvan vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan henkilön selviytymistä jokapäiväisessä elämässä, osallistumista työhön tai opiskeluun sekä hänen toimintakykynsä ylläpitämistä, hänen kotona asumistaan, kuntoutustaan ja hoitoaan.

(laki vammaisetuuksista, 570/2007)

Museotoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään.

(museolaki, 877/2005)

Alkusäännöksessä voi myös olla yhdistettynä lain tavoite ja pääsäännöstaikka lain tavoite ja ”nimilappu”. Kuten kolmannelta esimerkistä ilmenee, tämä on toisinaan raskas ja vaikealukuinen tapa aloittaa laki.

Esimerkki 55

Lain aloitus ”nimilapun” tai pääsäännöksen sekä tavoitesäännöksen yhdistelmällä

Erämaa-alueita perustetaan alueiden erämaaluonteeseen säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittämiseksi.

(erämaalaki, 62/1991)

Sopimattoman ja vahingollisen liiketoiminnan estämiseksi sekä liiketoimintaan kohdistuvan luottamuksen ylläpitämiseksi voidaan määrätä liiketoimintakielto siten kuin tässä laissa säädetään.

(laki liiketoimintakiellosta, 1059/1985)

Sähkölaitteen ja -laitteiston käytön pitämiseksi turvallisena ja sähkön käytöstä aiheutuvien sähkömagneettis-

ten häiriöiden haitallisten vaikutusten estämiseksi sekä sähkölaitteen tai -laitteiston sähkövirran tai magneettikentän välityksellä aiheuttamasta vahingosta kärsineen aseman turvaamiseksi tässä laissa säädetään sähkölaitteille ja -laitteistoille asetettavista vaatimuksista, sähkölaitteiden ja -laitteistojen vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta ja vaatimustenmukaisuuden valvonnasta, sähköalan töistä ja niiden valvonnasta sekä sähkölaitteen ja -laitteiston haltijan vahingonkorvausvelvollisuudesta.

(sähköturvallisuuslaki, 410/1996)

Virastoa tai laitosta taikka virasto- tai laitostyyppiä koskeva laki alkaa yleensä säännöksellä kyseisen viraston tai laitoksen olemassaolosta taikka säännöksellä, jossa määritellään tai luetellaan laissa tarkoitetut virastot tai laitokset.

Esimerkki 56

Virastoa tai laitosta koskevan lain aloitus

Kuluttajien taloudellisen, terveydellisen ja oikeudellisen aseman turvaamista sekä kuluttajapolitiikan toteuttamista varten on Kuluttajavirasto.

(laki Kuluttajavirastosta, 1056/1998)

Kansaneläkelaitos on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan valitsevat valtuutetut.

(laki Kansaneläkelaitoksesta, 731/2001)

Yleisiä hovioikeuksia ovat Turun, Vaasan, Itä-Suomen, Helsingin, Kouvolan ja Rovaniemen hovioikeudet.

(hovioikeuslaki, 56/1994)

6.2 Asetuksen alkusäännös

Mitä edellä on sanottu lain alkusäännöksestä, koskee myös asetuksen alkusäännöstä.

Jos asetuksella annetaan laissa olevan asetuksenantovaltuuden perusteella lakia täydentäviä säännöksiä, lain säännöksiä ei toisteta asetuksessa. Muutenkaan ei tule säätää asiasta, josta jo muualla säädetään. Jos on tarpeen, asetukseen voidaan ottaa informatiivinen viittaus olemassa olevaan säännökseen.

Asetus voidaan aloittaa ”nimilappusäännöksellä”. Varsinkin jos asetus annetaan erityisen laissa olevan asetuksenantovaltuuden nojalla, sitä ei ole syytä aloittaa tavoitesäännöksellä. Sääntelyn tarkoitushan ilmenee jo lais-

ta, eikä tarkoitusta toisteta asetuksessa. Luontevinta on ottaa asetuksen alkuun asiasisällöltään keskeisin säännös.

Esimerkki 57

Asetuksen aloitus aineellisella säännöksellä

Valtionhallinnon kielitutkinnoissa voidaan osoittaa:

- 1) suomen tai ruotsin kielen suullinen taito;
- 2) suomen tai ruotsin kielen kirjallinen taito; ja
- 3) suomen tai ruotsin kielen ymmärtämisen taito.

(valtioneuvoston asetus suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa, 481/2003)

Vastaava ulosottomies on se ulosottomies, jonka ulosotopiirissä vastaajalla on asuin- tai kotipaikka, kun ensimmäinen vastaajaa koskeva ulosottoasia tulee vireille. Jos vastaajan asuin- tai kotipaikka ei ole tiedossa, vastaavana ulosottomiehenä toimii hakemuksen vastaanottaneen ulosotopiirin ulosottomies.

(valtioneuvoston asetus ulosottomenettelystä, 1322/2007)

7 Määritelmät

Määritelmien tarkoitus

Säädöksissä voidaan määritellä niissä käytettäviä käsitteitä. Määritelmien tarkoituksena on jäntevöittää ja tiivistää säädöstekstiä. Määritelmien avulla pitkät, monisanaiset ilmaisut tai kuvaukset voidaan korvata yhdellä lyhyehköllä termillä. Monisanaistakaan ilmaisua ei saa määritellä, ellei se tulisi käytettäväksi säädöksessä useita kertoja.

Yleiskielen kuulumattomien ja muuten vaikeasti ymmärrettävien ilmaisujen käyttämistä säädöksissä on vältettävä. Jos niitä joudutaan käyttämään, ne on määriteltävä.

Toisinaan määritelmää on käytetty korvaamaan säännös ”mitä tässä laissa säädetään siitä ja siitä asiasta, koskee myös tuota ja tuota asiaa”. Esimerkiksi tieliikennelain (267/1981) mukaan tieliikennelainsäädännössä tarkoitetaan *tiellä* yleisnimityksenä yleistä ja yksityistä tietä, katuja, rakennuskaavatietä, moottorikelkkailureittiä, toria sekä muuta yleiselle liikenteelle tarkoitettua tai yleisesti liikenteeseen käytettyä aluetta. Sana ”tie” tuo tieliikennelainsäädännössä esiintyessään säännöksen soveltamisalaan myös muut määritelmässä mainitut alueet, kuten torit.

Ilmaisua ”tie” ei kuitenkaan olisi saanut käyttää yleiskielen vastaisesti kuvaamaan toria, vaan säännös olisi tullut kirjoittaa soveltamisalasäännöksen

muotoon, esimerkiksi: Mitä tässä laissa säädetään tiestä, koskee myös – – toria sekä – –.

Määritelmät erillisinä säännöksinä

Määritelmäsäännökset voidaan koota lain alkuun omaksi pykäläkseen. Seuraavat esimerkit ovat ulosottokaaresta (705/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetusta laista (61/2007). Jälkimmäinen on varoittava esimerkki, koska määritelmä sisältää kehäpäätelmän.

Esimerkki 58

Määritelmäpykälää

3 §

Asianosaiset ja sivullinen

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *hakijalla* sitä, joka on hakenut täytäntöönpanoa;
- 2) *vastaajalla* sitä, jota vastaan täytäntöönpanoa on haettu;
- 3) *velkojalla* maksuvelvoitteen täytäntöönpanossa hakijaa ja muuta henkilöä, jolla on oikeus saada maksu ulosmitatusta omaisuudesta;
- 4) *velallisella* maksuvelvoitteen täytäntöönpanossa vastaajaa;
- 5) *asianosaisella* 1—4 kohdassa tarkoitettua henkilöä;
- 6) *sivullisella* muuta kuin 1—5 kohdassa tarkoitettua henkilöä.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *sähköisellä lääkemääräyksellä* lääkkeen määräämiseen oikeutetun henkilön tietojenkäsittelylaitteella laatimaa lääkemääräystä, joka siirretään tietoverkkoja käyttäen reseptikeskukseen;
- 2) *lääkkeen määrääjällä* lääkäriä ja hammaslääkäriä sekä lääkkeen määräämiseen oikeutettua lääketieteen ja hammaslääketieteen opiskelijaa;
- 3) *lääkkeen toimittajalla* lääkkeen apteekista toimittavaa farmaseuttia ja proviisoraa;
- 4) *reseptikeskuksella* tietokantaa, joka koostuu lääkkeen määrääjien lähettämistä sähköisistä lääkemääräyksistä ja niihin liitetyistä apteekkien toimitustiedoista;
- 5) *reseptiarkistolla* tietokantaa, johon reseptikeskuksessa olevat tiedot siirretään tässä laissa säädetyn säilytysajan päätyttyä, jotta tietoja voidaan käyttää muun mu-

assa tieteelliseen tutkimukseen ja terveydenhuollon vi-
ranomaistoimintaan;

6) *lääketietokannalla* tietokantaa, joka sisältää lää-
keen määrittämisen ja toimittamisen kannalta tarpeelliset
tiedot lääkkeestä, sen hinnasta ja korvattavuudesta, kes-
kenään vaihtokelpoisista lääkevalmisteista sekä korvatta-
vista perusvoiteista ja kliinisistä ravintovalmisteista; ja

7) *sähköisellä allekirjoituksella* sähköisessä muodossa
olevaa tietoa, joka on liitetty tai joka loogisesti liittyy
muuhun sähköiseen tietoon ja jota käytetään allekirjoitta-
jan henkilöllisyyden todentamiseen ja sähköisen viestin
muuttumattomuuden varmistamisen välineenä.

Kehäpäätelmien välttäminen määritelmässä

Jälkimmäisen esimerkin 1 ja 4 kohta ovat esimerkkinä määritelmien loogi-
sen kirjoittamisen vaikeudesta. Kun sähköinen lääkemääräys 1 kohdassa
määritellään käyttämällä apuna termiä reseptikeskus ja reseptikeskus 4
kohdassa käyttäen apuna termiä sähköinen lääkemääräys, määritelmät
muodostavat kehäpäätelmän eivätkä näin ole logiikan lakien mukaan päte-
viä.

Määritelmien käytön rajoituksia

Erityisiä määritelmäsäännöksiä on syytä käyttää vain silloin, kun määritel-
tävät käsitteet esiintyvät jäljempänä useampaan kertaan. Jos jokin termi
esiintyy säädöksessä vain kerran tai pari, sitä ei määritellä. Termi on kui-
tenkin selitettävä, jos se ei ole yleiskielen sana taikka jos sen merkitys ei
käy ilmi asiayhteydestä. Niin ikään termi on selitettävä, jos sitä käytetään
sen yleiskielestä poikkeavassa merkityksessä (mitä sinänsä pitää välttää).

Tekstinsisäiset määritelmät

Käsite voidaan määritellä myös, kun se esiintyy säädöstekstissä ensimmäi-
sen kerran. Usein menetelläänkin niin, että käsitteen asemesta käytetään
ensimmäisellä kerralla määritelmää, jonka yhteydessä käsite otetaan käyt-
töön. Tällöin noudatetaan samanlaista kirjoittamistapaa kuin säädöksen ly-
hytnimikkeen taikka lyhenteen käyttöön ottamisessa: ”sellainen ja sellai-
nen asia, jäljempänä *käsite*, – –” tai ”sellainen ja sellainen asia (*käsite*)”.
Käyttöön otettava käsite kursivoidaan. Jokin ilmaus voidaan ottaa käyttöön
käsitteenä myös kursivoimalla se silloin, kun se esiintyy säädöksessä ensi-
kerran.

Esimerkki 59

Tekstinsisäisiä määritelmiä

Tätä lakia sovelletaan yliopistoihin, jotka kuuluvat ope-
tusministeriön toimialaan, siten kuin jäljempänä sääde-
tään.

Yliopistoja ovat:

- 1) Helsingin yliopisto;
- 2) Itä-Suomen yliopisto;
- 3) Jyväskylän yliopisto;
- 4) Lapin yliopisto;
- 5) Oulun yliopisto;
- 6) Tampereen yliopisto;
- 7) Turun yliopisto;
- 8) Vaasan yliopisto;
- 9) Åbo Akademi;
- 10) Lappeenrannan teknillinen yliopisto;
- 11) Svenska handelshögskolan;
- 12) Kuvataideakatemia;
- 13) Sibelius-Akatemia;
- 14) Teatterikorkeakoulu;
- 15) *Aalto-yliopistona* toimiva Aalto-korkeakoulusäätiö;
- 16) *Tampereen teknillisenä yliopistona* toimiva TTY-säätiö.

Edellä 2 momentin 1—14 kohdassa tarkoitettut yliopistot ovat julkisoikeudellisia laitoksia (*julkisoikeudelliset yliopistot*). Aalto-yliopistoon ja Tampereen teknilliseen yliopistoon (*säätiöyliopistot*) sovelletaan tämä lain lisäksi säätiölakia (109/1930).

Säätiöyliopistoihin sovelletaan tämän lain säännöksiä paitsi 5, 13—22, 60, 64, 65 ja 67 §:ää, 8 ja 9 lukua sekä 88 §:ää.

(yliopistolaki, 558/2009)

Tätä lakia sovelletaan ehdottoman vankeusrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen (*vankeus*) täytäntöönpanoon.

(vankeuslaki, 767/2005)

Lunastettavan omaisuuden omistajalla on oikeus saada täysi korvaus (*lunastuskorvaus*) lunastuksen vuoksi aiheutuvista taloudellisista menetyksistä.

Lunastuskorvaus muodostuu *kohteen-* ja *haitankorvauksesta* sekä *vahingonkorvauksesta* sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

(laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta, 603/1977)

Tätä lakia sovelletaan valtuutukseen, jonka valtuuttaja on määrännyt tulemaan voimaan siinä tapauksessa, että hän tulee sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan (*edunvalvontavaltuus*).

(laki edunvalvontavaltuutuksesta, 648/2007)

Tämän lain mukaisesti pannaan täytäntöön riita- tai rikosasiassa asetettu yksityisoikeudellinen, tuomioon tai muuhun tässä laissa tarkoitettuun ulosottooperusteeseen sisältyvä:

- 1) velvoite raha- tai tavarasuoritukseen (*maksuvelvoite*);
 - 2) velvoite luovuttaa toiselle kiinteää omaisuutta tai määrätty irtain omaisuus;
 - 3) velvoite luovuttaa toisen hallintaan kiinteää omaisuutta, rakennus, huoneisto, muu tila tai sen osa taikka velvoite muuttaa sieltä pois (*häättö*);
 - 4) velvoite tehdä jotakin;
 - 5) kielto tehdä jotakin ja velvoite sallia, että toinen tekee jotakin.
- (ulosottoakaari, 705/2007)

Tarpeettomien määritelmien välttäminen

Edellä tarkoitettua kirjoitustapaa ”jäljempänä” ei käytetä, kun jonkin pitkän ilmaisun asemesta ryhdytään käyttämään lyhyttä ilmausta ja lyhyen ilmauksen merkitys on itsestään selvä. Esimerkiksi Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta annettavassa asetuksessa ei tarvitse kirjoittaa ”Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, jäljempänä *laitos*” taikka oikeusministeriöstä annettavassa asetuksessa ”oikeusministeriö, jäljempänä *ministeriö*”, vaan niissä voidaan ilman määritelmiäkin käyttää myöhemmissä säännöksissä nimityksiä ”laitos” ja ”ministeriö”. Jos kuitenkin esimerkiksi on kysymys ruotsinkielisestä nimestä, suomenkielisen lyhyen nimityksen käyttöön ottaminen on perusteltua. Samoin on syytä ottaa asiasta selittävä säännös, jos säädöksessä esimerkiksi kutsutaan laitokseksi laitosta, jonka nimessä ei esiinny sanaa ”laitos”.

Yleiskielen vastaisten määritelmien välttäminen

Määritelmäsäännöksissä on syytä välttää määrittelemästä tavallisia yleiskielen ilmauksia erityistermeiksi. Esimerkiksi eräiden kotimaan matkoilla liikennöivien matkustaja-alusten turvallisuudesta annetun asetuksen (1307/1999) 2 §:ssä ”uudeksi alukseksi” määritellään alus, jonka köli on laskettu tai joka on vastaavassa rakennusvaiheessa 1 päivänä heinäkuuta 1998 tai sen jälkeen, ja ”olemassa olevaksi alukseksi” alus, joka ei ole uusi alus.

Termin käyttäminen yleiskielisestä merkityksestä poikkeavassa merkityksessä vaikeuttaa säädöksen ymmärrettävyyttä. Se on myös rajoituksena säädöstä kirjoitettaessa, koska erityistarkoitukseen varattua termiä ei enää voi säädöksessä käyttää yleiskielisessä merkityksessä. Esimerkiksi kun tieliikennelaissa taajama määritellään liikennemerkein osoitetuksi taajaan rakennetuksi alueeksi, tieliikennelainsäädännössä ei saa käyttää termiä ”taajama” sen tavanmukaisessa merkityksessä.

Määritelmien sitovuus

Säädöksessä käytetty määritelmä sitoo säädöksen kirjoittajaa. Jos säädöksessä määritelmän jälkeen esiintyy määritelty termi, termi tulee voida korvata määritelmällä ilman, että tekstin merkityssisältö muuttuu. Jos tämä ei onnistu, määritelmässä on looginen virhe.

Määritelmien ulottuvuus

Lakiin otettu määritelmä ”on voimassa” vain kyseisessä laissa. Mutta toisaalta se on voimassa myös kyseisen lain nojalla annetuissa säännöksissä, eikä määritelmiä näin ollen toisteta asetuksissa.

8 Säädöksiin viittaaminen

8.1 Säädösten numerointi Suomen säädöskokoelmassa

Vihkoittainen numerointi vuosina 1860–1919

Vuosina 1860–1919 säädöskokoelma numeroitiin viikoittain niin, että saman numeron alla saattaa olla useampia säädöksiä (esimerkiksi rikoslaki, nyt jo kumottu rangaistusten täytäntöönpanosta annettu laki sekä rikoslain voimaansaattamisesta annettu asetus, 39/1889). Poikkeuksena oli aika elokuusta 1902 marraskuuhun 1905, jolloin säädöskokoelma julkaistiin kolmikielisinä (venäjä, suomi, ruotsi) vihkoina. Noissa vihkoissa kullakin säädöksellä oli oma numeronsa. Säädöksittäinen numerointi kuitenkin alkoi 1902 ja päättyi 1905 kesken vuotta, joten vuoden 1902 ja 1905 säädöskokoelma jakautuu kahteen, rakenteeltaan erilaiseen osaan. Säädöskokoelman vihkot numeroitiin kuitenkin myös vuosina 1902–1905 vuodesta 1860 noudatettavana olleen järjestelmän mukaisesti.

Säädöksittäinen numerointi vuodesta 1920

Vuodesta 1920 kukin säädös on ollut säädöskokoelmassa omalla numerollaan. Vuosina 1920–1996 on viitattaessa säädöstekstissä muuhun säädökseen ollut tapana käyttää säädöksestä numeroa ja vuosiluvun kahta viimeistä numeroa ja jättää tätä ennen julkaistusta numero kokonaan pois.

8.2 Säädosviittaukset

Viittauskäytäntö

Kun jokin säädös mainitaan säädöksen tekstissä ensimmäisen kerran, sen nimikkeen jälkeen ilmoitetaan suluissa säädöksen numero ja vinoviivalla siitä erotettuna vuosiluku täydellisenä. Esimerkiksi: asevelvollisuuslaki (1438/2007). Numero mainitaan siinäkin tapauksessa, että nimikkeen yhteydessä mainitaan jokin lainkohta, jota on myöhemmin muutettu. Kunkin säädöksen numero mainitaan vain säädökseen ensimmäistä kertaa viitattaessa. Sädöksen antopäivää ei mainita.

Viittaaminen ennen vuotta 1920 annettuihin säädöksiin

Myös ennen vuotta 1920 annettujen säädösten osalta käytetään säädösviittausten yhteydessä numeroa, mutta numerona on tällöin säädöskokoelman numero. Numeroa käytetään niissäkin tapauksissa, että saman numeron alla on julkaistu useampia vielä voimassa olevia säädöksiä. Numero ei tällöin ehdottomasti yksilöi säädöstä, vaan palvelee ainoastaan hakutunnukseksi. Sekaannuksen vaaraa ei kuitenkaan ole, koska asiayhteydestä ilmenee, mistä kysymyksessä olevalla numerolla julkaistusta säädöksestä on kysymys. Myös elokuusta 1902 marraskuuhun 1905 kolmikielisinä vihkoina julkaistuihin säädöksiin viitattaessa mainitaan säädöskokoelman numero eikä säädöksen numeroa.

Ennen säädöskokoelman perustamista eli ennen vuotta 1860 annettuihin säädöksiin – sikäli kuin niitä vielä on voimassa – viitattaessa merkitään numeron asemesta säädöksen nimikkeen perään sulkuihin säädöksen antovuosi. Vuoden 1734 lain alkuperäisiin kaariin viitattaessa ei antamisvuotta (1736) kuitenkaan mainita.

Esimerkki 60

Viittauksia ennen vuotta 1920 annettuihin säädöksiin

oikeudenkäymiskaari
rakennuskaari
kauppakaari
rikoslaki (39/1889)
rikoslain voimaantamisesta annettu asetus (39/1889)
laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta (122/1919)

Viittaaminen perustuslakiin

Säädösnumeroa ei mainita viitattaessa perustuslakiin.

Numeroviittauksen jättäminen avoimeksi

Normaalikäytäntö on, että niiden säädösten numerot, joihin viitataan, merkitään jo eduskunnalle annettavaan lakiehdotukseen. Poikkeuksena tästä ovat ne tapaukset, joissa lakiehdotuksessa viitataan samassa hallituksen esityksessä ehdotettuun lakiin, eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen sisältyvään lakiin tai eduskunnan jo hyväksymään, vielä vahvistamatta olevaan lakiin. Tällaisessa tapauksessa säädösnumeron kohdalle merkitään vinoviiva suluissa, mutta numero jätetään ehdotuksessa avoimeksi, ja se lisätään vasta lain julkaisemisvaiheessa.

Viittauksissa käytettävä nimike

Säädöksiin viitattaessa käytetään säädöksen virallista nimikettä. Jos nimike on kovin pitkä, säädökselle voidaan, silloin kun se mainitaan ensimmäisen kerran, antaa kutsumanimike, jota käytetään jäljempänä säädöstekstissä. Esimerkiksi: varallisuusosoikeudellisista oikeustoimista annettu laki (228/1929), jäljempänä *oikeustoimilaki*. Kutsumanimike kursivoidaan. Virallisella nimikkeellä tarkoitetaan sitä nimikettä, joka ilmenee säädöskoelmasta.

Rikoslaki ja perustuslaki

Säädöksestä saattaa olla vakiintunut käyttöön muu kuin sen virallinen nimike. Esimerkiksi Suomen Suuriruhtinaanmaan Rikoslaki on nykyiseltä nimikkeeltään *rikoslaki*. Perustuslain virallista nimikettä Suomen perustuslaki käytetään perustuslain muutoslakien nimikkeissä (laki Suomen perustuslain 9 ja 38 §:n muuttamisesta) ja johtolauseissa (*muutetaan* Suomen perustuslain 9 §:n momentti ja 38 §:n 1 momentti seuraavasti:), mutta muutoin perustuslakiin viitattaessa käytetään säädöstekstissäkin nimikettä *perustuslaki* (Asianomistajan oikeudesta nostaa syyte julkista tehtävää hoitettaessa tehdystä rikoksesta säädetään perustuslain 118 §:n 3 momentissa.).

Viittaukset johtolauseissa ja kumoamissäännöksissä

Edellä tässä jaksossa selostettu viittausjärjestelmä koskee itse säädöstekstiä. Säädösten yksilöimistä johtolauseissa koskevat osin erilaiset periaatteet (ks. jakso 4).

9 Voimaantulosäännös ja siirtymäsäännökset

9.1 Voimaantulosäännöksen pakollisuus

Voimaantulosäännöstä koskevat perustuslain säännökset

Perustuslain 79 §:n 3 momentin mukaan laista tulee käydä ilmi, milloin se tulee voimaan. Erityisestä syystä laissa voidaan säätää, että sen voimaantuloajankohdasta säädetään tasavallan presidentin tai valtioneuvoston asetuksella. Jollei lakia ole julkaistu viimeistään säädettynä voimaantuloajankohtana, se tulee momentin mukaan voimaan julkaisemispäivänä. Suomen säädöskokoelmasta annetun lain (188/2000) 7 §:n 2 momentin mukaan myös muusta säädöksestä kuin laista tulee käydä ilmi, milloin se tulee voimaan. Jollei säädöstä ole julkaistu viimeistään siinä mainittuna voimaantuloajankohtana, se tulee voimaan julkaisemispäivänä.

Voimaantulosäännöksen erityisluonne

Perustuslain 79 §:n 3 momentin estämättä voidaan kuitenkin jonkin lain voimaantuloajankohdasta säätää muussa laissa, esimerkiksi erillisessä voimaanpanolaissa. Momentilla ei myöskään ole muutettu vanhastaan yleisesti noudatettua käytäntöä, että eduskunta hyväksyessään lain jättää voimaantulopäivämäärän avoimeksi, jolloin tasavallan presidentti vahvistaessaan lain määrää, milloin se tulee voimaan. Voimaantulopäivämäärä jätetään laissa avoimeksi myös silloin, kun voimaantuloajankohtaa koskeva säännös sisältyy erilliseen voimaanpanolakiin. Asetuksen voimaantulopäivää ei sen sijaan luonnollisestikaan voida jättää avoimeksi, vaan asetuksen voimaantulosäännöksessä on jo asetusta tasavallan presidentille, valtioneuvostolle tai ministerille esiteltäessä oltava voimaantulopäivä.

9.2 Voimaantulosäännös

Voimaantulosäännöksen perusmuoto

Yleensä laki tulee voimaan tiettyinä kalenteripäivinä. Lakiehdotuksessa päivämäärä kuitenkin vielä yleensä jätetään avoimeksi.

Esimerkki 61

Tavanomainen lopullinen voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Lakiehdotuksessa voimaantulosäännös on yleensä muodossa: Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__ .

Voimaantuloajankohdan kytkeminen muuhun tapahtumaan

Periaatteessa on mahdollinen myös voimaantulosäännös, jossa voimaantuloajankohda ilmoitetaan suhteessa johonkin muuhun tapahtumaan, joskin tällaisia voimaantulosäännöksiä pitäisi käyttää vain erityisistä syistä. Esimerkiksi vuonna 1983 annetussa valtiopäiväjärjestyksen muutoksessa sekä siihen liittyvissä hallitusmuodon ja muiden lakien muutoksissa (278–282/1983) oli seuraavanlainen voimaantulosäännös: ”Tämä laki tulee voimaan sinä päivänä, jona lain vahvistamisen jälkeen ensiksi toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa valittu eduskunta kokoontuu valtiopäiville.”

Voimaantuloajankohdan jättäminen avoimeksi lakiehdotuksessa

Jollei lain ole ehdottomasti tultava voimaan jonakin tiettyä ajankohtana, voimaantuloajankohda jätetään lakiehdotuksessa avoimeksi. Tällöin eduskunta voi hyväksyessään lain joko lisätä lakiin voimaantuloajankohdan tai jättää sen avoimeksi.

Avoimiksi jätettävistä päivämääristä merkitään vuosiluvun kaksi ensimmäistä numeroa, kaksi viimeistä korvataan tyhjillä lyönneillä (20).

Esimerkki 62

Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen perusmalli

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Voimaantuloajankohdan jättäminen erillisellä voimaanpanolaila säädettäväksi

Jos lain voimaanpanosta annetaan erillinen laki, myös lain voimaantuloajankohda säädetään siinä. Laissa viitataan tällöin voimaanpanolakiin. Voimaanpanolaki koskee tällöin siirtymävaiheen järjestelyjä yleensä (esimerkiksi laki ympäristönsuojelulainsäädännön voimaanpanosta, 113/2000).

Esimerkki 63

Viittaus voimaanpanolakiin

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Myös voimaanpanolaisissa mainittava lain voimaantuloajankohda voidaan jättää voimaanpanolakiehdotuksessa avoimeksi. Jos kuitenkin voimaanpanolaisissa ehdotetaan säädettäväksi vain voimaantuloajankohdasta, ajankohta on asianmukaista sisällyttää jo lakiehdotukseen.

Tasavallan presidentin asetukset valtiosopimusten voimaantulosta

Eduskunta hyväksyy valtiosopimukset ja muut velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Valtiosopimus ja muu kansain-

väläinen velvoite, joka sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia tai muutoin merkitykseltään huomattavia määräyksiä, saatetaan voimaan lailla. Perustapauksessa tasavallan presidentin asetuksella saatetaan sopimusvelvoite voimaan sekä säädetään velvoitetta koskevan lain voimaantulosta. Jos kysymys kuitenkin on valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 3 §:n 9 kohdassa tarkoitettua EU-sopimuksesta, sopimusvelvoite saatetaan voimaan ja voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksen asemesta valtioneuvoston asetuksella.

Tällaisia asetuksia kutsutaan blankettiasetuksiksi. Blankettiasetuksen sisältö ilmenee asetuksen nimikkeestä.

Esimerkki 64

Blankettiasetusten nimikkeitä

Tasavallan presidentin asetus WIPO:n esitys- ja äänitesopimuksen voimaansaattamisesta sekä sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta

Tasavallan presidentin asetus ihmisoikeuksien ja ihmisarvon suojaamiseksi biologian ja lääketieteen alalla tehdyn yleissopimuksen sekä siihen liittyvien ihmisten toisintamisen kieltämisestä ja ihmisalkuperää olevien elinten ja kudosten siirroista tehtyjen lisäpöytäkirjojen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta

Tasavallan presidentin asetus Israelin kanssa tehdyn kauppasopimuksen voimaansaattamisesta annetun asetuksen kumoamisesta sekä eräiden Israelin kanssa tehdyn kauppasopimuksen säännösten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta annetun lain voimaantulosta

Kattavammat ja tarkemmat tiedot valtiosopimusten ja muiden kansainvälisten velvoitteiden hyväksymisestä ja valtiosisäisestä voimaan saattamisesta ovat ulkoasiainministeriössä laaditussa uudistetussa Valtiosopimusoppaassa 2009, joka on koekäytössä verkkoversiona, sekä ulkoasiainministeriön kotisivuilla (<http://www.formin.finland.fi>; hakukenttään ”valtiosopimusopas”) että valtioneuvoston intranetissä Senaattorissa (<http://senaattori.vn.fi>). Lissabonin sopimuksen tultua voimaan tehdään vielä tarvittavat muutokset EU-sopimusmenettelyjä koskeviin ohjeisiin, minkä jälkeen Valtiosopimusopas julkaistaan myös painettuna versiona.

Esimerkki 65

Voimaantulosäännös, kun blankettilain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Lain voimaantuloajankohdan jättäminen valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi

Jos lain voimaantuloajankohta riippuu jostakin seikasta, josta ei vielä ole varmuutta ja johon lainsäätäjä itse ei voi vaikuttaa, voimaantuloajankohta on syytä jättää valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi.

Esimerkki 66

Voimaantulosäännös, kun voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Voimaantulon selvittäminen lakiehdotuksen perusteluissa

Silloinkin kun lain voimaantuloajankohta jätetään lakiehdotuksessa avoimeksi, voimaantuloon on Hallituksen esitysten laatimishojjeiden mukaan otettava kantaa esityksen perusteluissa. Samoin jos voimaantuloajankohta jätetään säädettäväksi asetuksella, perusteluissa on selostettava, miksi tätä ehdotetaan ja mikä on todennäköinen voimaantuloajankohta.

Avopäiväyksen käytön rajoittaminen lain varsinaiseen voimaantuloajankohtaan

Lain voimaantuloajankohdan jättäminen avoimeksi on poikkeus normaalista lainsäätämisyjärjestyksestä, jossa eduskunta päättää laista sen sanamuodonkin kaikkia yksityiskohtia myöten. Tätä tavanomaisen oikeuden myötä syntynyttä poikkeusta perustuslaeista ei saa tulkita laajentavasti, joten avoimeksi voidaan jättää vain voimaantuloajankohta. Sen sijaan muita voimaantulosäännöksissä ja siirtymäsäännöksissä olevia päivämääriä, kuten soveltamista tai siirtymäkautta koskevia päivämääriä, ei saa jättää avoimiksi. Jos näitä päivämääriä ei ole mahdollista ennakoida, siirtymäsäännöksissä voidaan tarvittaessa käyttää niiden asemesta muita ilmauksia, esimerkiksi *kuusi kuukautta tämän lain voimaantulosta*.

Kun eduskunnan hyväksymä laki esitellään vahvistettavaksi, voidaan esittää vain lain voimaantuloajankohdan määräämistä eli päiväyksen tyhjien kohtien täydentämistä mutta ei sen sijaan esimerkiksi joidenkin säännösten voimaantulon erottamista muusta lain voimaantulosta.

9.3 Voimaantulo ja soveltaminen

Voimaantuloa ja soveltamista koskevat peruseriaatteet

Voimaantulosäännös koskee lain niin sanottua muodollista voimaantuloa. Jollei toisin erikseen säädetä, säädöstä aletaan myös soveltaa sen voimaantulopäivästä. Voimaantulosäännökseen liittyvillä soveltamissäännöksillä voidaan kuitenkin lain vaikutuksia ulottaa sen voimaantuloa edeltävään aikaan taikka siirtää joidenkin vaikutusten alkamista voimaantulopäivää myöhemmäksi. Suomen lainsäädännössä ei ole nimenomaista niin sanotun taannehtivan lainsäädännön kieltoa perustuslain perusoikeussäännöksiin sisältyvää taannehtivien rangaistussäännösten kieltoa lukuun ottamatta. Kuitenkin muista perustuslain säännöksistä, kuten omaisuuden suojaa koskevista säännöksistä, saattaa johtua, että vaikutukseltaan taannehtivat säännökset voidaan antaa vain perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

Voimaantulon tai soveltamisen porrastaminen

Kun joidenkin säädösten vaikutusten halutaan alkavan jo ennen säädöksen voimaantuloa tai voimaantuloajankohtaa myöhemmin, joudutaan harkitsemaan, puhutaanko tätä tarkoittavissa voimaantulosäännökseen liittyvissä säännöksissä ”voimaantulosta” vai ”soveltamisesta”, eli kysymystä siitä, kumpaa seuraavasta kahdesta kirjoitustavasta käytetään:

Esimerkki 67

Voimaantulon porrastaminen

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.
Sen 5 § tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä heinäkuuta 2011.

Esimerkki 68

Soveltamisen porrastaminen

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.
Sen 5 §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä heinäkuuta 2011.

Lainvalmistelukäytännössä on vanhastaan ollut pääsääntönä, että säädöksellä on yksi ainoa voimaantuloajankohta ja että tästä poikkeavana aikana alkavien vaikutusten osalta puhutaan soveltamisesta, jolleivät erityiset syyt vaadi voimaantulon jakamista osiin. Koska perustuslain 79 §:n 3 momentin mukaan laki ei voi tulla voimaan, ennen kuin se on julkaistu, voidaan kuitenkin julkaisemista edeltävään aikaan kohdistuvien vaikutusten osalta puhua vain soveltamisesta.

Kun on kysymys muutossäädöksistä, joiden vaikutusten alkaminen halutaan porrastaa, on turvallisempaa puhua kunkin lainkohdan osalta voi-

maantulosta. Jos esimerkin 67 tai 68 mukainen vaihtoehto olisi sellaisen muutoslain voimaantulosäännöksenä, jossa muun ohella muutetaan 5 §, esimerkin 68 vaihtoehto merkitsisi sitä, että aikaisempi 5 § kumoutuisi lain tullessa voimaan, mutta uutta 5 §:ää sovellettaisiin vasta puolen vuoden päästä, jolloin 1 päivästä tammikuuta 30 päivään kesäkuuta 2011 ei sovellettaisi sen enempää uutta kuin vanhaakaan pykälää. Esimerkin 67 mukaisessa vaihtoehdossa taas olisi selvää, että aikaisempi 5 § kumoutuu vasta uuden 5 §:n tullessa voimaan ja että uutta 5 §:ää sovelletaan vasta sen tultua voimaan.

Säädöksen soveltaminen ennen sen voimaantuloa

Kun on kysymys koko säädöksen soveltamisen aikaistamisesta, puhutaan luonnollisesti erikseen voimaantulosta ja soveltamisesta.

Esimerkki 69

Säännös soveltamisesta ennen voimaantuloa

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.
Sitä sovelletaan kuitenkin jo 1 päivästä heinäkuuta 2011.

Säädöksen soveltaminen voimaantulopäivästä (normaalikäytäntö)

Lähtökohtaisesti säädöstä sovelletaan sen voimaantulopäivästä. Silti ei ole estettä kirjoittaa lakiin erikseen voimaantulo- ja soveltamissäännöstä silloinkin, kun voimassaolo ja soveltaminen alkavat molemmat samana päivänä. Esimerkiksi verolaeissa on lähes säännönmukaisesti soveltamissäännös myös tällaisissa tapauksissa. Koska kuitenkin kysymyksessä on tavaltaan itsestäänselvyys, tällaisen käytännön yleistyminen ei ole suotavaa.

9.4 Vanhan ja uuden lain soveltaminen sekä siirtymäsäännökset

Ennen uuden lain voimaantuloa sattuneisiin tapauksiin sovellettava laki

Kysymykseen siitä, mitä lakia uuden lain voimaantulon jälkeen sovelletaan ennen lain voimaantuloa sattuneisiin tapauksiin, ei voi antaa yksiselitteistä vastausta, koska käytäntö on eri aloilla erilainen. Useimmilla aloilla tuntuisi selvältä, että sovelletaan voimassa olevaa lakia eikä enää kumottavaa lakia, jollei toisin säädetä.

Kuitenkin esimerkiksi verolakeja sovellettaessa on luonnollista katsoa, että verotus hoidetaan loppuun asianomaista verokautta koskevien säännösten mukaisesti, olipa tästä erillistä siirtymäsäännöstä tai ei. Verolainsäädännön luonteeseen ei kuulu, että veroja voitaisiin tulkita taannehtivasti korotetuiksi taikka anteeksi annetuiksi myöhemmällä lailla, jollei näin nimenomaisesti säädetä. Perustuslain 8 §:stä ja rikoslainsäädännössä jo vanhas-

taan noudatetuista yleisistä periaatteista puolestaan seuraa, että uusia kriminalisointisäännöksiä ei sovelleta taannehtivasti ja että rangaistuksen tultua kovennetuksi tai lievennetyksi sovelletaan niitä säännöksiä, joiden mukainen rangaistus on lievin (lievemmän lain periaate).

Säännökset aikaisempiin tapauksiin sovellettavasta laista

Joissakin tapauksissa vastaus edellä esitettyyn kysymykseen – siihen, sovelletaanko ennen lain voimaantuloa sattuneisiin tapauksiin uutta vai aikaisempaa lakia – on siinä määrin itsestään selvä, ettei erityisiä soveltamissäännöksiä tarvita. Näin on esimerkiksi vero- ja rangaistussäännöksiä sovellettaessa. Jos sen sijaan poiketaan alalla noudatetusta pääsäännöstä tai jos pääsääntöä ei ole, lain voimaantulosäännösten yhteyteen on otettava erityiset säännökset asiasta.

Esimerkki 70

Säännöksiä ennen lain voimaantuloa sattuneisiin tapauksiin sovellettavasta laista

Ennen tämän lain voimaantuloa sattuneisiin tapauksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa sattuneisiin tapauksiin.

Muut siirtymäsäännökset

Siirtymäsäännöksiä saatetaan tarvita paitsi siitä, sovelletaanko uutta vai vanhaa lakia, myös muunlaisista siirtymäkauden järjestelyistä. Kun esimerkiksi tehtäviä siirretään viranomaiselta toiselle, on tapana säätää, miten menetellään sellaisten asioissa, joiden käsittely on kesken lain tullessa voimaan.

Esimerkki 71

Siirtymäsäännöksiä

Asiaan, joka on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Täytäntöönpanotoimeen tai ulosottomiehen päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta ja muutoksenhakemus käsitellään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain mukaisesti.

Tätä lakia sovelletaan myös lain voimaan tullessa tuomioistuimessa vireillä oleviin sakon muuntorangais-

tusasioihin, jos sakkoa ei tuolloin vielä ole muunnettu vankeudeksi.

Ennen tämän lain voimaantuloa käyttöön otetut luottotietorekisterit on saatettava lain mukaisiksi vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Siirtymäsäännösten paikka

Siirtymäsäännösten paikka on lain lopussa voimaantulosäännöksen jäljessä. Niitä ei saa sijoittaa asianomaisten aineellisoikeudellisten pykälien yhteyteen, ellei kysymys ole voimaanpanolaista, jonka tarkoituksena on siirtymäkauden järjestelyjen säänteleminen.

Siirtymäsäännösten numeroiminen

Siirtymäsäännösten momentteja ei yleensä numeroida. Jos poikkeuksellisesti näin menetellään, muutossäädöksen voimaantulosäännös numeroidaan 1 momentiksi ja siirtymäsäännökset numerosta 2 eteenpäin.

Säännös oikeudesta ryhtyä toimiin ennen lain voimaantuloa

Vanha käytäntö on, että lakiin otetaan valtuutussäännös, jonka mukaan lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa. Tällaisen säännöksen puuttuminen estää esimerkiksi asetuksen antamisen ja virkojen täyttämisen ennen lain voimaantuloa, joten se on syytä ottaa lakiin ainakin niissä tapauksissa, joissa täytäntöönpanotoimien tiedetään olevan tarpeen. Toisaalta on otettava huomioon, että tällainen yleisluontoinen valtuutus ei oikeuta ryhtymään ennakolta soveltamaan lain aineellisoikeudellisia säännöksiä, esimerkiksi myöntämään joitakin laissa säädettyjä lupia taikka tekemään kansalaisten oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia päätöksiä, vaan tällaiset toimet edellyttävät laissa olevia erityisiä valtuutussäännöksiä.

Esimerkki 72

Valtuus ryhtyä täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Säännöksen paikka on lain lopussa voimaantulosäännöksen ja siirtymäsäännösten perässä. Aikaisemman sanan ”toimenpiteisiin” asemesta käytetään nykyaikaisempaa ilmaisua *toimiin*.

Asetusten siirtymäsäännökset

Edellä tässä jaksossa on käsitelty lakeja. Sama koskee asetuksia.

9.5 Muutossäädöksen voimaantulosäännös ja siirtymäsäännökset

Muutossäädöksen voimaantulosäännös

Edellä tässä luvussa sanottu koskee soveltuvin osin myös muutossäädöksiä, joissa voimaantulosäännös ja siirtymäsäännökset sijoitetaan muutettavien säännösten jälkeen niistä palstaviivalla erotettuna. Vaikka muutossäädöksen voimaantulosäännös ja siirtymäsäännökset muodostavat yhtenäisen, pykälää vastaavan lainkohdan, joka voi jakautua momentteihin, sitä ei numeroida. Myöskään voimaantulosäännöksen momentteja ei yleensä numeroida.

Esimerkki 73

Muutossäädöksen voimaantulosäännös

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2009.

Muutossäädöksen voimaantulosäännöksen momenttien numerointi poikkeustapauksessa

Jos muutossäädöksen voimaantulosäännöksessä on useita momentteja (esimerkiksi enemmän kuin viisi momenttia), ne voidaan selvyiden vuoksi numeroida. Numeroinnissa käytetään tällöin momentin alussa olevaa arabialaista numeroa, joka erotetaan muusta tekstistä pisteellä (esimerkiksi: 1. Tämä laki tulee voimaan – – .).

10 Kumoamissäädökset ja kumoamissäännökset

Kumoamissäädökset

Säädöksiä tai niiden osia kumottaessa noudatetaan erilaisissa tapauksissa erilaisia lakitekniisiä ratkaisuja. Säädos, jolla pelkästään kumotaan jokin säädos tai sen osa (kumoamissäädös), kirjoitetaan uuden säädöksen muotoon ja kumoaminen ilmaistaan pykälässä. Kumoamissäädös käsittää normaalisti vain kumoamissäännöksen ja voimaantulosäännöksen sekä tarvittaessa siirtymäsäännöksiä.

Esimerkki 74

Kumoamissäädöksiä

Laki

aluksen lastiviivojen määräämisestä ja merkitsemisestä suoritettavasta maksusta annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan aluksen lastiviivojen määräämisestä ja merkitsemisestä suoritettavasta maksusta annettu laki (168/1932).

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Valtioneuvoston asetus

rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 ja 4 §:n kumoamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiovarainministeriön esittelystä, säädetään:

1 §

Tällä asetuksella kumotaan rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1228/2005) 3 ja 4 §.

2 §

Tämä asetus tulee voimaan 20 päivänä tammikuuta 2010.

Laki**nuorista rikoksentekijöistä annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan nuorista rikoksentekijöistä annetun lain (262/1940) 14, 15, 15 a, 16, 20, 26 ja 27 §, sellaisina kuin niistä ovat 15 § laeissa 618/1974 ja 263/2002, 15 a ja 26 § laissa 618/1974, 20 § laissa 350/1990 sekä 27 § laeissa 323/1983, 584/1995 ja 522/2001.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2006.

Kumoaminen voimaantulosäännöksellä

Kun jollakin uudella säädöksellä korvataan yksi tai useampi aikaisempi säädös tai säädöksen osa, kumoamista koskeva säännös otetaan yleensä uuden säädöksen voimaantulosäännöksen yhteyteen. Estettä ei kuitenkaan ole sille, että uudella säädöksellä korvattava aikaisempi säädös tai sen osa tällaisissakin tapauksissa kumotaan erillisellä kumoamissäädöksellä. Jos uusi laki saatetaan voimaan erillisellä voimaanpanolailla, kumoamissäännökset otetaan voimaanpanolakiin.

Kumoamissäännöstä ei koskaan sijoiteta samaan momenttiin voimaantulosäännöksen kanssa, vaan voimaantulosäännös ja kumoamissäännös otetaan kumpikin omaksi momentikseen. Tarvittaessa kumoamissäännös voidaan sijoittaa myös omaksi pykäläkseen.

Siirtymäsäännökset kirjoitetaan aina vasta kumoamissäännösten perään. Siirtymäsäännöksistä ks. jakso 9.4.

Muutossäädöksissä sovellettavaa säädöksen osien kumoamista johtolauseella käsitellään jaksossa 5. Kumoamissäädösten nimikkeistä kerrotaan jaksossa 2.4.

Vältettävä kumoamistapa: kumoaminen muutossäädöksen voimaantulosäännöksellä

Jos muutossäädöksen yhteydessä on tarpeen kumota jokin toinen säädös kokonaan tai osittain, kumoamisesta on säädettävä erillisellä kumoamissäädöksellä, ei muutossäädöksen voimaantulosäännöksellä.

Kumoamissäännöksen muoto

("Tällä lailla kumotaan")

Kumoamissäännös kirjoitetaan muotoon ”tällä lailla kumotaan – –”, ”tällä asetuksella kumotaan – –”. Kumoamissäännöksellä kumotaan yleensä aikaisempi säädös tai aikaisemmat säädökset kokonaisuudessaan. Joissakin tapauksissa kumoamissäännöksellä kumotaan myös yksittäisiä lainkohtia, joskin niiden osalta on syytä harkita, olisiko ne syytä ottaa erilliseen kumoamissäädökseen. Kumottava säädös taikka säädös, josta kumotaan tietyt lainkohdat, yksilöidään mainitsemalla sen nimike ja numero.

Jos kumottavia säädöksiä tai säädöksiä, joista kumotaan yksi tai useampi lainkohta, on useampia kuin kaksi, kumoamissäännös jaetaan kohtiin, jolloin kukin kumottava (tai osaksi kumottava) säädös on omana kohtanaan ja kumoaminen ilmaistaan johdantokappaleessa.

Kumottavien säädösten tai säännösten aikaisempien muutosten yksilöinti

Kun kumoamissäännöksellä kumotaan jostakin säädöksestä yksi tai useampi lainkohta, sen tai niiden myöhemmät muutokset yksilöidään samalla tavalla kuin johtolauseessa. Sen sijaan silloin, kun kumotaan koko säädös, ei enää käytetä ilmaisua ”siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen”, vaikka säädöstä olisikin aikaisemmin muutettu. Kun säädös kumotaan, myös siihen myöhemmin tehdyt muutokset kumoutuvat ilman nimenomaista mainintaa.

Esimerkki 75

Kumoaminen voimaantulosäännöksen yhteydessä

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

Tällä lailla kumotaan:

- 1) elokuvien tarkastuksesta annettu laki (299/1965);
- 2) elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annettu laki (300/1965);
- 3) video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastamisesta annettu laki (697/1987).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntönnäpön edellyttämiin toimiin.

Esimerkki 76

Voimaantulosäännös ja kumoamissäännös eri pykälissä

110 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006.
Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

111 §

Kumottavat lait

Tällä lailla kumotaan:
1) yleisistä teistä annettu laki (243/1954);
2) yleisistä teistä annetun lain voimaanpanosta annettu laki (244/1954);
3) oikeudesta entiseen tiealueeseen annettu laki (245/1954).

Yksilöimättömän kumoamissäännöksen kielto

Kumoamissäännöstä ei saa kirjoittaa yleiseen muotoon, ei esimerkiksi että ”tällä lailla kumotaan sen kanssa ristiriidassa olevat säännökset”, koska tällöin siirretään lainsäätäjän tehtäviä lain soveltajalle. Lainvalmistelijan tehtäviin kuuluu selvittää, mitkä säädökset on kumottava jonkin uuden säädöksen tullessa voimaan ja laatia tätä tarkoittavat säännösehdotukset.

Soveltamissäännöksen käyttö kumoamissäännöksen asemesta

Jos kuitenkin on olemassa uuden säännöksen kanssa ristiriitaisia säännöksiä, joita jostakin syystä ei voida yksilöidysti kumota, lain soveltajia varten voidaan antaa soveltamissäännöksiä, joissa säädetään esimerkiksi, että jos jokin ennen uuden säädöksen voimaantuloa annettu säännös on ristiriidassa uuden säädöksen kanssa, sen asemesta sovelletaan uuden säädöksen säännöksiä.

Asetusten kumoutuminen lain kumoutuessa**Kumottavan lain nojalla annettujen asetusten jättäminen voimaan**

Kun laki kumotaan, vakiintuneen tulkinnan mukaan kumoutuvat myös siinä olevan asetuksenantovaltuuden nojalla annetut asetukset, joten uuden lain nojalla annettavalla asetuksella ei enää voi kumota asetuksia, jotka on annettu kumotun lain nojalla. Kumottavan lain nojalla annettujen asetusten kumoutuminen voidaan estää säätämällä lain siirtymäsäännöksissä, että asetukset jäävät edelleen voimaan.

Myös muutettaessa lakia niin, että siinä säädetty valtuus poistuu, valtuuden nojalla annetut säännökset kumoutuvat.

Kumoamisen lopullisuus

(Väliaikaisen kumoamisen mahdottomuus)

Kun säädös on kumottu, sitä ei enää voida muuttaa voimassa olevaksi. Siitä syystä edellä kuvatuissa tapauksissa on esimerkiksi asetuksen jäämisestä voimaan säädettävä ennen kuin se on kumoutunut. Samasta syystä säädöksiä ei voida kumota väliaikaisesti, vaan väliaikaisen kumoamisen asemesta on säädettävä, että tiettyjä pykäläiä ei sovelleta tietyinä aikana, esimerkiksi jonkin väliaikaisesti voimassa olevan säädöksen ollessa voimassa.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7059
ISBN 978-952-466-526-1 (nid.)
ISBN 978-952-466-527-8 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi